Ազգ
Azg
armenian daily
16 ՄԱՅԻՍ 1998 ՇԱԲԱԹ # 86 (1589)

Թուրքիան, Ադրբեջանը եւ Վրաստանը կողմ են Բաքու-Ջեյհան նախագծի իրագործմանը

ԱՆԿԱՐԱ, 15 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Թուրքիան, Ադրբեջանը եւ Վրաստանը հայացքների միասնության են հասել համաշխարհային շուկաներ Կասպից ծովի ավազանի նավթի մատակարարումների Բաքու-Ջեյհան նախագծի իրագործման հարցերում: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, այս մասին Թուրքիայի էներգետիկայի եւ բնական պաշարների նախարար Ջումհուր Էրսյումերը հայտնել է Ստամբուլում, որտեղ տեղի է ունենում երեք երկրների ներկայացուցիչների հանդիպումը: Հանդիպմանը Ադրբեջանը ներկայացնում է փոխվարչապետ Աբիդ Շարիֆովը, Վրաստանը՝ ազգային նավթընկերության ղեկավար Գիա Ճանտուրիան:

«Ձեռք բերված համաձայնությունը, ասել է նախարարը, ամենակոնկրետ հավաստումն է, որին այսօրվա դրությամբ հաջողվեց հասնել Բաքու-Ջեյհան նախագծի իրագործման հարցում մեր ունեցած շփումների շնորհիվ»: Համատեղ տեքստի ստորագրումից հետո, որտեղ արտացոլում կգտնեն խողովակաշարի շինարարության ֆինանսավորման հարցերը, նշել է նա, կկնքվի միջկառավարական համաձայնագիր:

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ինչպիսի՞ դիվանագետ է պարոն Պասկոն

ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի եռանախագահների հանդիպումը ՀՀ նախագահի հետ

Մայիսի 15-ին նախագահական պալատի նախասրահում հավաքված լրագրողներս անհամբերությամբ սպասում էինք ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահներ Լին Պասկոյի (ԱՄՆ), Ժորժ Վոժիեի (Ֆրանսիա) եւ Յուրի Յուկալովի (Ռուսաստան) հայտնվելուն, որոնք, շարունակելով իրենց մաքոքային դիվանագիտությունը, Հայաստանում տեղի ունեցած իշխանության փոփոխությունից հետո առաջին անգամ ժամանել են տարածաշրջան եւ երեկ հանդիպում էին ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի հետ: Ժամուկեսից ավելի տեւած բանակցությունների ավարտից հետո լրագրողներիս շրջապատում, թարգմանչի ուղեկցությամբ, հայտնվեց միայն պարոն Լին Պասկոն եւ արեց բառացիորեն հետեւյալ հայտարարությունը. «Մյուս երկու համանախագահներն ինձ խնդրել են իրենց փոխարեն անցկացնել այս 'մամուլի ասուլիսը' (իրականում դա ճեպազրույց էր - Ռ. Հ.): Բանն այն է, որ փոխարկելիության սկզբունքից ելնելով այսօր ինձ է վիճակվել այդ անելը: Ես ցանկանում եմ ասել, որ մենք այսօր հարցերի շատ լուրջ եւ համգամանալից քննարկում ենք ունեցել նախագահ Քոչարյանի հետ: Ինչպես դուք գիտեք, երկու օր առաջ

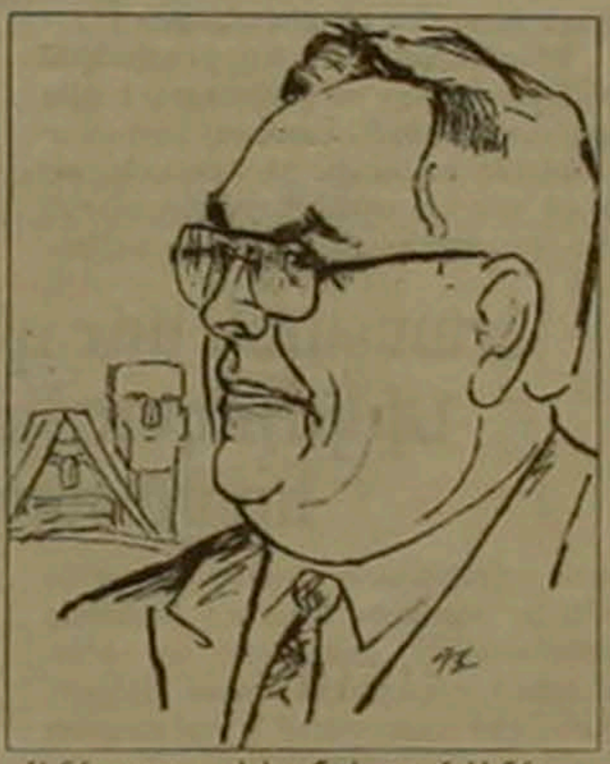

մենք շատ լավ հանդիպում էինք ունեցել արտգործնախարար Օսկանյանի հետ: Իսկ երեկ մենք եղել ենք Ստեփանակերտում եւ հանդիպումներ ենք անցկացրել Լեռնային Ղարաբաղի իշխանությունների հետ: 'ԵԱՀԿ'-ի 'եւ 'Մինսկի 'խմբի' դիրքորոշումն այն է, որ համանախագահները բոլոր ջանքերը գործադրեն Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման գործում օգնություն ցույց տալու համար: Մենք աշխատել ենք այդ նպատակով եւ պետք է շարունակենք աշխատել: Այս պահին ես չեմ կարող քննարկել հարցերի մանրամասները: Վաղը մենք մեկնում ենք Բաքու եւ հարցը պետք է քննարկենք նախագահ Ալիեւի հետ: Շատ շնորհակալություն»:

Ասելով այս մի քանի նախադասությունը եւ այլեւս չսպասելով լրագրողների հարցերին, պրն Պասկոն արագ հեռացավ, չնայած մինչ այդ, երբ մեզնից մեկը փորձեց հարց տալ, նա նկատեց, թե «վերջացնեմ՝ հետո»: Ինչպես տեսանք, «հետոն» այդպես էլ չեղավ:

Պրն Պասկոյի հեռանալը շատ նման էր... փախուստի: Վախենո՞ւմ էր մեր հարցերից, թե՞ ավելորդ բաներ չէր ուզում «բերանից թռցնել» դժվար է ասել: Համենայն դեպս, արտաքուստ ամենեւին հոգնած չէր, ավելին՝ առույգ տեսք ուներ, տրամադրությունը, եթե չասեմ լավ էր, ապա վատ էլ չէր: Միգուցե նա եւ մյուս երկուսը, որ գերադասել էին լրագրողներիս աչքին չերեւալ, պարզապես նոր բան չունեի՞ն ասելու: Եթե այդպես է, ապա պրն Պասկոն բնավ էլ վատ դերասան չէ, իսկ թե ինչպիսի՞ դիվանագետ է, ապա վաղ թե ուշ հայտնի է դառնալու մեզ բանակցությունների արդյունքներից: Առայժմ դրանց վերաբերյալ մենք նախկինի նման ոչինչ չգիտենք...

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՆՈՐ ՆՇԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐ

Պրոֆեսիոնալն իր տեղում

Տեղեկատվության ղեկավար Հարություն Կարապետյանը՝ նաեւ ՀՀ նախագահի խորհրդական

ՏԻԳՐԱՆ ԼԻԼՈՅԱՆ
ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակից
«Ազգի» համար

Հայաստանի Հանրապետության նախագահի մայիսի 15-ի հրամանագրով Հարություն Կարապետյանը նշանակվել է ՀՀ նախագահի խորհրդական: Ավելի վաղ՝ մայիսի 13-ին նա դարձել է հանրապետության կառավարության առընթեր տեղեկատվության եւ գրահրատարակչության վարչության պետ: Հ. Կարապետյանին նշանակելով նաեւ խորհրդական, նախագահն ընդգծում է տեղեկատվության ոլորտի նկատմամբ հատուկ վերաբերմունքի եւ ուշադրության անհրաժեշտությունը, ասված է հանրապետության ղեկավարի մամուլի ծառայության հաղորդագրության մեջ:

Հարություն Ալեքսանդրի Կարապետյանը ծնվել է 1950 թվականի ապրիլի 7-ին Վրացական ԽՍՀ Ախալցխա քաղաքում: 1972 թ. ավարտել է Երեւանի պետական համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետի ռուսաց լեզվի եւ գրականության բաժինը ստանալով բանասերի որակավորում: Բուհն ավարտելուց հետո 1972-73 թթ. աշխատել է Եղվարդի թիվ 2 միջնակարգ դպրոցում, 1974 թ. վերադառնում է հայրենի քաղաք: 1974 թ. ուսուցչություն է արել Ախալցխայի Ծուղրութի միջնակարգ դպրոցում, եղել Նառխրեղայի ութամյա դպրոցի տնօրեն, 1974-75 թթ.՝ Վրաստանի ԼԿԵՄ Ախալցխայի շրջկոմի հրահանգիչ: 1975 թ. Հ. Կարապետյանը տեղափոխվում է Երեւան եւ աշխատանքի անցնում Հայաստանի գրողների միության վարչությունում որպես խորհրդական: 1981-82 թթ.՝ «Սովետական գրող» հրատարակչության գլխավոր խմբագրի տեղակալն էր: 1982-87 թթ. Հ. Կարապետյանը եղել է «Լիտերատուրնայա Արմենիա» ամսագրի գլխավոր խմբագիր (այդ տարիներին հանդեսի ծաղկման շրջանն էր): 1987 թ. անցնում է կուսակցական աշխատանքի, նշանակվում ՀԿԿ կենտկոմի պրոպագանդայի ու ագիտացիայի բաժնի մամուլի, հեռուստատեսության եւ ռադիոյի սեկտորի վարիչ, 1988 թ.՝ բաժնի վարիչի տեղակալ, 1989 թ.՝ կենտկոմի քարտուղարության առընթեր տեսուչ: 1990 թ. ապրիլ-հոկտեմբեր ամիսներին եղել է ՀԿԿ կենտկոմի գաղափարախոսական բաժնի վարիչ: 1990 թ. մայիսին ընտրվել է Հայաստանի Գերագույն խորհրդի պատգամավոր, հոկտեմբերին դարձել ԳԽ լրատվության հարցերի մշտական հանձնաժողովի անդամ: եղել է «Համաձայնություն» պատգամավորական խմբի, ՀՌԱԿ կուսակցական խմբակցության, 1993-95 թթ. ԵԱՀԿ վեհաժողովում ՀՀ ԳԽ պատվիրակության անդամ, 1992 թ. ընտրվել է ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության անդամ, 1996 թ. հուլիսի 9-ին՝ Հանրապետական վարչության ատենապետ: 1995 թ. հունվարից «Պայքար» ռամկավար-ազատական գիտատեսական հասարակական-քաղաքական մշակութային ամսագրի գլխավոր խմբագիրն է:

Հայաստանի գրողների միության անդամ է 1980 թվականից, մի շարք գրքերի ու ժողովածուների հեղինակ է: 1979 թ. արժանացել է ՀԼԿԵՄ կենտկոմի «Տարվա լավագույն ստեղծագործության համար» մրցանակի:

Տիկինը՝ Սուսաննա Սիմոնյանը վախճանվել է 1995 թ.: Որդիները Ալեքսանդրը՝ 23, Տիգրանը՝ 20 տարեկան են:

Տողերիս հեղինակին վիճակվել է Հ. Կարապետյանի ղեկավարությամբ աշխատել ՀԿԿ կենտկոմում: Կարող ենք վկայել, որ նա բանիմաց պրոֆեսիոնալ է, որին քաջ ծանոթ են մեր մամուլի վիճակը, հայ մտավորականության հոգսերն ու մտքերը: Դրան ավելացնենք նրա համեստությունն ու բարձր ինքնապահանջկոտությունը: Ուստի կարելի է չկասկածել, որ բոլոր այդ հատկանիշները չափազանց օգտակար կլինեն այս նոր պաշտոններում, տեղեկատվության բազմաչարչար ոլորտում, որը դարձավ վերջին տարիների դաժան փորձերի ու մարտնչող դիլետանտիզմի փորձադաշտ:

ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Սեւանը ջուր ծեծել չի սիրում

Վերականգնման ծրագրի համար 30 մլն դոլար է պետք

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Ինչպես հայտնի է, ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի արմատները կարելի է որոնել Սեւանում: Հայտնի է նաեւ, որ այդ մասին տեղյակ չէ ոչ Ղարաբաղի եւ ոչ էլ Զանգեզուրի բնակչությունը: Միեւնույն ժամանակ, ինքը՝ Ռոբերտ Քոչարյանը իր նախագահական քարոզարշավի ընթացքում մեկ անգամ սեւանցիների շրջանում նշել է այդ փաստը, խոստանալով, որ ՀՀ նախագահ ընտրվելու դեպքում ջանք ու եռանդ չի խնայի Սեւանա լճի էկոլոգիական հավասարակշռության հարցը հնարավորին չափով լուծելու գործում:

Եվ ահա երեկ՝ մայիսի 15-ին քննարկման դրվեց Համաշխարհային բանկի ներկայացուցիչ տիկին Սարի Սյոդերստրյոմի ներկայացրած (ճիշտ նույն խոսման անունը կրող) «Սեւանա լճի էկոլոգիական հավասարակշռության վերականգնման ծրագիրը»:

Քննարկմանը ներկա էր նաեւ ՀՀ վարչապետ Արմեն Դարբինյանը: Քննարկումը կարճ էր, որին հաջորդեց ընդմիջումային հյուրասիրություն եւ ապա մամուլի ասուլիս: Ասուլիսին ներկա էին ծրագրի հեղինակ Սարի Սյոդերստրյոմը, ՀՀ բնապահպանության նախարար պարոն Շահազիզյանը եւ ՀՀ ջրային ռեսուրսների վարչության պետ պարոն Կիրակոսյանը:

Ներկայացված ծրագիրը, ըստ էության, ցայսօր մշակված միակ փաստաթուղթն է, որը Սեւանա լճի խնդիրը ընկալում է համալիր ձեւով, հաշվի առնելով ջրավազանի գրեթե բոլոր խնդիրները: Սա բնավ չի նշանակում, որ չեն կարող լինել այլ նմանատիպ ծրագրեր, եւ այդ մասին նշեց պրն Շահազիզյանը: Նա հարկ համարեց ասել նաեւ, որ 1998-ի բյուջեում Սեւանա լճի խնդրի լուծման համար հատկացված գումարները գրեթե 1,5 անգամ գերազանցում են 1997-ի ցուցանիշը: Ծրագիրը նախատեսում է գործունեության չորս փուլ՝ ընդհանուր արժողությամբ շուրջ 30 մլն դոլար: Միեւնույն ժամանակ հատուկ շեշտվեց, որ բնապահպանության խնդիրները որեւէ երկրում չեն զբաղեցնում կարեւորության առումով անդրանիկ տեղեր (այս մասին խոսեց տկն Սարին) եւ անհրաժեշտ է, որ նման խնդիրների հանդեպ ցուցաբերվի ավելի մեծ ուշադրություն (Շահազիզյան): Նշենք նաեւ, որ Սարի Սյոդերստրյոմը արդեն իսկ միջազգային ծրագրերի հեղինակ է, որոնցից երկուսը իրականացման փուլում են (Մերձբալթիկայում): Սեւանա լճի խնդիրների վերաբերյալ մեր հոդվածը կարդացեք «Ազգի» հաջորդ համարում:

Վախճանվեց Ֆրենկ Սինատրան

Մայիսի 15-ին Լոս Անջելեսում սրտի կաթվածից մահացավ իտալական ծագումով ամերիկացի մեծ երգիչ եւ կինոդերասան Ֆրենկ Սինատրան, 82

տարեկան հասակում: Վերջին ամիսներին նրա առողջությունը վատթարացել էր, իսկ վերջին տարիներին՝ բազմիցս հիվանդանոցային բուժման ենթարկվել: Իր բազմազգ հիացողների կողմից ճանաչված որպես «Հին կապույտ աչքեր» եւ «երգիչների ղեկավար մարմնի ատենապետ» բնորոշումներով, Սինատրան ամբողջ 6 տասնամյակ երգեց եւ խաղաց բազմաթիվ ֆիլմերում:

ԱՍՈՒԼԻՍ

Նոր դետեկտիվ սերիալ, որը կոչվում է «Մանկական հիմնադրամ, խողովակներ եւ ՄԱԳ»

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՔՈՅԱՆ

Մայիսի 15-ին Հայաստանի ժուռնալիստների միությունում տեղի ունեցավ մամուլի ասուլիս, որը հրավիրել էր Այրումի խողովակների «գործով» հայտնի դարձած Գ. Նարեկացու անվան մանկական հիմնադրամի նախագահ Սամվել Բարսեղյանը:

Տեղեկացնենք, ինչպես իր մի քանի ապրիլյան հրապարակումներում անդրադարձել էր «Ազգ»-ը, «Երեւան» տեղեկատվական կենտրոնն իր մի քանի տեղեկատվություններով բացահայտել էր, որ ապրիլի սկզբից Այրում կայարան են բերվում մեծ քանակությամբ ջրատար խողովակներ, կտրատվում եւ որպես մետաղի ջարդոն վաճառվում: Այնուհետեւ «Ազգն» իր հերթին «բացահայտեց», որ այդ աշխատանքներն իրականացնում է Գ. Նարեկացու անվան մանկական հիմնադրամը, որի նախագահ Ս. Բարսեղյանը թերթին տված իր հարցազրույցում հերքեց վերոհիշյալ փաստը. հիմնադրամի կողմից խողովակներ դեռեւս չեն արտահանվել հանրապետությունից, դրանք ջարդոնի չեն վերածվել: Ըստ նրա, Այրում բերվող խողովակների գործընթացը մասն է կազմում հիմնադրամի այսպես կոչված «Խողովակներ» ծրագրի, որն իրականացնելու է հիմնադրամի դուստր ձեռնարկությունը՝ «Արմսթար»՝ կորպորացիան, որի եկամուտներով էլ հիմնադրամը բարեգործական ծրագրերի հետ պետք է ֆինանսավորի այսպես կոչված ՄԱԳ ծրագիրը:

Ս. Բարսեղյանի պատասխաններն ու հայտարարությունները ոչ թե հստակեցրին խողովակների դետեկտիվ դարձած պատմությունը, այլ ավելի խճճեցին առանց այն էլ խճճված այդ պատմությունը: Հիմնադրամի ու «Արմսթար» կորպորացիայի նախագահը մանրամասնեց հիմնադրամի, «Արմսթարի», ՄԱԳ եւ էլի ուրիշ ծրագրերի մասին որոշ տվյալներ, որոնք կարող են հիանալի «հումք» դառնալ դետեկտիվ ժանրի ցանկացած սցենարիստի համար: Եվ այսպես

Տես ▶ է.

digitised by A.R.A.R.@

ԲԵՌԼԻՆ

Վանզե հաուզի սեմինարը Գերմանիայից պահանջեց ճանաչել Հայոց ցեղասպանությունը

«Օտարական, կաղաչեմ, փակեմ աչքերդ ու միայն եղիր ծայնիս ունկնդիր»: Ասատուրի նկարչությամբ ու Դանիել Վարուժանի «Կիլիկյան մոխիրներուն» բանաստեղծության հիշյալ տողը բնաբան դարձրած պաստառն հրավիրատոմսն արդեն բավարար տեղեկություն է հաղորդում Բեռլինի Վանզե հաուզում անցկացված ապրիլ 24-յան միջոցառման մասին: Մեր թերթի նախորդ համարներից մեկում հաղորդել ենք, որ այն կազմակերպել էր Բոխումի Ռուր համալսարանի սփյուռքի եւ ցեղասպանությանն ուսումնասիրող հաստատությունը:

Նախ՝ համառոտ մի տեղեկանք. դոկտոր Միհրան Դաբաղի տնօրինած հիշյալ գիտահետազոտական հաստատությունը հիմնվել է 1994-ին, 1962-ին ստեղծված Ռուր համալսարանն այսօր Գերմանիայում 6-րդն է իր մեծությամբ: Հայկական ուսումնասիրությամբ զբաղվող հաստատության գիտական խորհուրդը պատկառելի պրոֆեսորներով է համալրված՝ Ալեյտա եւ Ժան Ասման, Ռալֆ Ճիորդանո, Գրիգոր Պըլտյան, Վոլֆգանգ Մոմսըն, Մարկ Նշանյան, Հելմուտ Նոլթե, Օտտո Լուխթերհանս եւ ուրիշներ: Ուսումնասիրման նյութը Հայկական աղետն ու սփյուռքն է: Ապրիլի 24-ին անցկացված Ցեղասպանությանը նվիրված սեմինարը սկսվեց առավոտյան ժամը 9-ին «Հայկական ցեղասպանությունը [illegible] գրավի՞» վիճարկվող վերնագրով, որն աշխույժ բանավեճ հրահրեց 70 մասնակիցների թվում ուսուցիչներ, աշակերտներ, գիտաշխատողներ, պետական պաշտոնյաներ, դասախոսություն կարդացին դոկտոր Միհրան Դաբաղը, Քրիստին Պլատը, ցուցադրվեց Ռալֆ Ճիորդանոյի «Հայկական հարց այլեւս գոյություն չունի» (WDR, 1986 թ.) ֆիլմը, Միհրան Դաբաղի արխիվում տեղ գտած վերապրողների հիշողություններից հատվածներ կարդացին գերմանացի ծանոթ դերասաններ, կոմիտասյան կատարումներով հանդես եկավ Հասմիկ Պապյանը... Սրահն իսկապես նեղ էր, մոտ 200 հոգի ծրագրին հետեւում էր հարեւան սենյակներում տեղադրված հեռուստացույցներով: Գերմանական ռադիոն հաղորդեց, թերթերն էլ անդրադարձան: Նման ուշադրությունը պրն Դաբաղը բացատրում է նախ եւ առաջ ճիշտ ընտրված հասցեով: Վանզե հաուզ կոնֆերանսի տանն է 1942-ի հունվարի 20-ին հրեաների բնաջնջման վերջնական վճիռը կայացել: Այն այսօր կրթական ծրագրեր իրագործող հուշարձան-թանգարան է: Եվ քանի որ այսօր անկարելի է Հայկական ցեղասպանությանն անդրադառնալ բնաջնջման տեղական վայրերում, միշտ պիտի փնտրել համահունչ հասցեներ, նկատում է պրն Դաբաղը:

Վանզե հաուզի աշխատակից Նորբերտ Քամփեի խոսքից հետո ելույթ ունեցավ Գերմանիայում ՀՀ դեսպան Աշոտ Ոսկանյանը: «Ցեղասպանությունից հետո փորձ կա հիշողությունը մեռցնելու», ասաց ՀՀ դեսպանը՝ հիշեցնելով, թե սերունդները պիտի խոսեն դրա մասին՝ առանց վրեժխնդրության, առանց թշնամական զգացումների: «Հայկական հիշողությունը շատ դժվարություններ է դիմակայում. այսօր էլ Ցեղասպանություն տեսած նույն վայրերում ոչնչացվում են հայոց եկեղեցիները, դահիճների համար հուշարձաններ են կանգնեցվում, իսկ հայկական հիշողությունը ստիպված փնտրում է այլ վայրեր», իր ելույթում ասաց Հայկական ուսման հաստատության նախագահ Ցոլակ Տեր-Հարությունյանը՝ նշելով, թե իր ծնողների համար Բեռլինն էր եղել Աղետից հետո կեցության հասցեն, բայց «նրանք եկան ու վկա եղան նոր այլ աղետի» (նկատի ունի Երկրորդ համաշխարհայինը): Բանախոսը նշեց, թե Հայոց ա[illegible] ոչինչ չմոռացան ոչ գիրք ոչ պատիժ, բնաջնջեցին այն, ինչ ուզեցին բնաջնջել: Վերապրողների հիշողությունը տակավին ապացուցանելու ստիպողությամբ անկարելի է դարձնում այն հայկական կյանք ներմուծել, ասաց Տեր-Հարությունյանը՝ շարունակելով, թե սփյուռքահայի համար Աղետի ճանաչումը հիշողության, ինքնության հարց է, Հայաստանի հայերի համար՝ ապահովության խնդիր: Ինչո՞ւ է Թուրքիան տակավին մերժում ճանաչել Ցեղասպանությունը, սպասում է քրդակա՞ն հարցի լուծմանը, հարց տվեց բանախոսը՝ կարծես լսարանի ուշադրությունը սեւեռելով Եվրամիության դռները թակող պետության այսօրվա վարքագծին՝ նկատել տալով նաեւ, թե հայությունը տակավին պայքար է մղում կատարվածը հիշելու իրավունքի համար:

Օրվա բուն բանախոսներից առաջինը՝ Շտեֆան Ռայխըն, որ Բրանդենբուրգի նահանգի գիտության, հետազոտության եւ մշակույթի նախարարն է, իր ելույթը սկսեց պահանջով. «Գերմանացիների մեջ հայերի նկատմամբ կատարված ցեղասպանությունը տակավին անծանոթ է մնում. կարծես թե վախ կա վիրավորելու այն երկիրը, որ ՆԱՏՕ-ի անդամ է եւ այդ ոճիրը իրագործեց: Բայց կա նաեւ անիմաստ զգուշավոր կեցվածք: Ցայսօր գերմանական կառավարությունից ոչ մեկը հստակ կերպով չի դատապարտել հայերի հանդեպ կատարված Ցեղասպանությունը: Ամոթալի իրականություն... Այս է պատճառը, որ ավելի մեծ պատասխանատվության կրողն ենք դարձել եւ ստիպված ենք արժանի կերպով հիշատակել հայոց դեմ կատարված Ցեղասպանությունը: Հայոց կյանքը, կրոնը, մշակույթը, գիտությունը վերքով պատվեց, մենք պիտի խնամենք այդ վերքը: Իսկ Բեռլին փոխադրվելիք կառավարությունը պետք է ընդունի հայերի դեմ իրագործված Ցեղասպանությունը»:

Բանախոսներից երկրորդը՝ ծագումով հրեա, գերմանացի ճանաչված գրող, հրապարակախոս, «Հայկական հարցն այլեւս գոյություն չունի» ֆիլմի հեղինակ Ռալֆ Ճիորդանոն իր ելույթը պատրաստել էր գերմանական արխիվային նյութի հենքով: Հայոց ցեղասպանության պատմականն անելուց հետո նա էլ դատապարտեց գերմանական կա[illegible] մինչեւ այսօր գլանում է կատարվածին գնահատական տալ «հակառակ որ Հայոց ցեղասպանության մեջ մեծ է պատասխանատվության նրանց բաժինը: Նրանք ոչ միայն դիտորդներ էին, այլեւ թույլատրողներ», ասաց պրն Ճիորդանոն:

Ինձ համար դժվար է ասել, որն էր առավել ազդեցիկ՝ գերմանացիների ելույթնե՞րը, թե՞ Հասմիկ Պապյանի կոմիտասյան 6 կատարումները՝ Աշխեն Չիլալյանի նվագակցությամբ: Դահլիճն էլ վայրկենական արձագանքեց՝ մեծ մասը ծափերով, Միհրան Դաբաղը նաեւ բառերով՝ «այդպես դեռ ոչ ոք «Կռունկ» չի երգել»:

«Այսպիսի մեծածավալ միջոցառում Գերմանիայում առաջին անգամ եմ տեսնում, ասաց Հասմիկ Պապյանը՝ զսպելով հուզմունքը: Թեեւ հաջորդ օրն իսկ ներկայացում ունեմ, սակայն չկարողացա մերժել»:

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ
Գերմանիա

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Կարապետ Ռուբինյանն առաջարկում է կառավարության հրաժարականի մեխանիզմը

Երեքշաբթի Ազգային ժողովի վավերացմանը կհանձնվի պատգամավոր Կարապետ Ռուբինյանի («Հանրապետություն» խմբակցություն, ՀՀՇ վարչության անդամ) օրենսդրական նախաձեռնությունը, որ հստակեցնում է կառավարության՝ վարչապետի եւ նախարարների նշանակման ու հրաժարականի մեխանիզմը: Այս դրույթները կանոնակարգվում են սահմանադրությամբ, բայց Կարապետ Ռուբինյանն առաջարկում է ճշգրտումներ. ա) ՀՀ նախագահը պետք է 20-օրյա ժամանակամիջոցում նշանակի վարչապետին եւ նախարարներին, բ) վարչապետի հրաժարականի կամ նախագահի կողմից նրան պաշտոնազրկելու դեպքում հրաժարական պետք է տա ողջ կառավարությունը՝ բոլոր նախարարներով հանդերձ: Այսպիսով, հաստատվում է թիմային գործունեության սկզբունքը. երբ հեռանում է կամ հեռացվում թիմի ղեկավարը, ապա նրան հետեւում են թիմակիցները:

Գլխադասային պետաիրավական հանձնաժողովը հավանություն է տվել այս օրինագծին, սակայն կառավարությունը համամիտ չէ: Կառավարության բացասական եզրակացության մեջ փաստարկված է, թե այս օրինագիծը հակասում է Սահմանադրությանը՝ առաջին դեպքում սահմանափակելով նախագահի լիազորությունները, որովհետեւ Սահմանադրության մեջ նախագահին տրվում է կառավարություն կազմելու անսահմանափակ ժամանակ: Իսկ վարչապետի հրաժարականի պարագայում բնավ չի պահանջվում նրա կառավարության կազմի անդամների պարտադիր հրաժարականը:

Օրինագիծը կարող է թվալ Սահմանադրությունն ավելի կատարյալ դարձնելու եւ իշխանափոխության գործընթացը հստակեցնելու ծգտում, սակայն աղն ու պղպեղն ընտրված պահի մեջ է եւ հարակից պարագաներում: Այսպես՝ անցած ծեպազրույցում «Հանրապետություն» խմբակցության նախագահ, ՀՀՇ վարչության անդամ Բաբկեն Արարքցյանն ամենակտրուկն էր կառավարությանը քննադատելիս: Իսկ մեղմ քննադատողներից, օրինակ, ԻՄ-ը մասնանշում է, որ այս կառավարությունը ժամանակավոր է: Հետեւաբար, ուղի են հարթում կառավարության ամբողջական հրաժարականի համար՝ փաթեթային եւ ոչ թե փուլային:

Ն. Գ.

Վրաստանի նոր դեսպան Նիկոլոս Նիկոլոզաշվիլին հանձնեց հավատարմագրերը

Երեկ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին իր հավատարմագրերը հանձնեց Հայաստանում Վրաստանի նոր նշանակված դեսպան Նիկոլոս Նիկոլոզաշվիլին, հաղորդում է նախագահի մամուլի գրասենյակը:

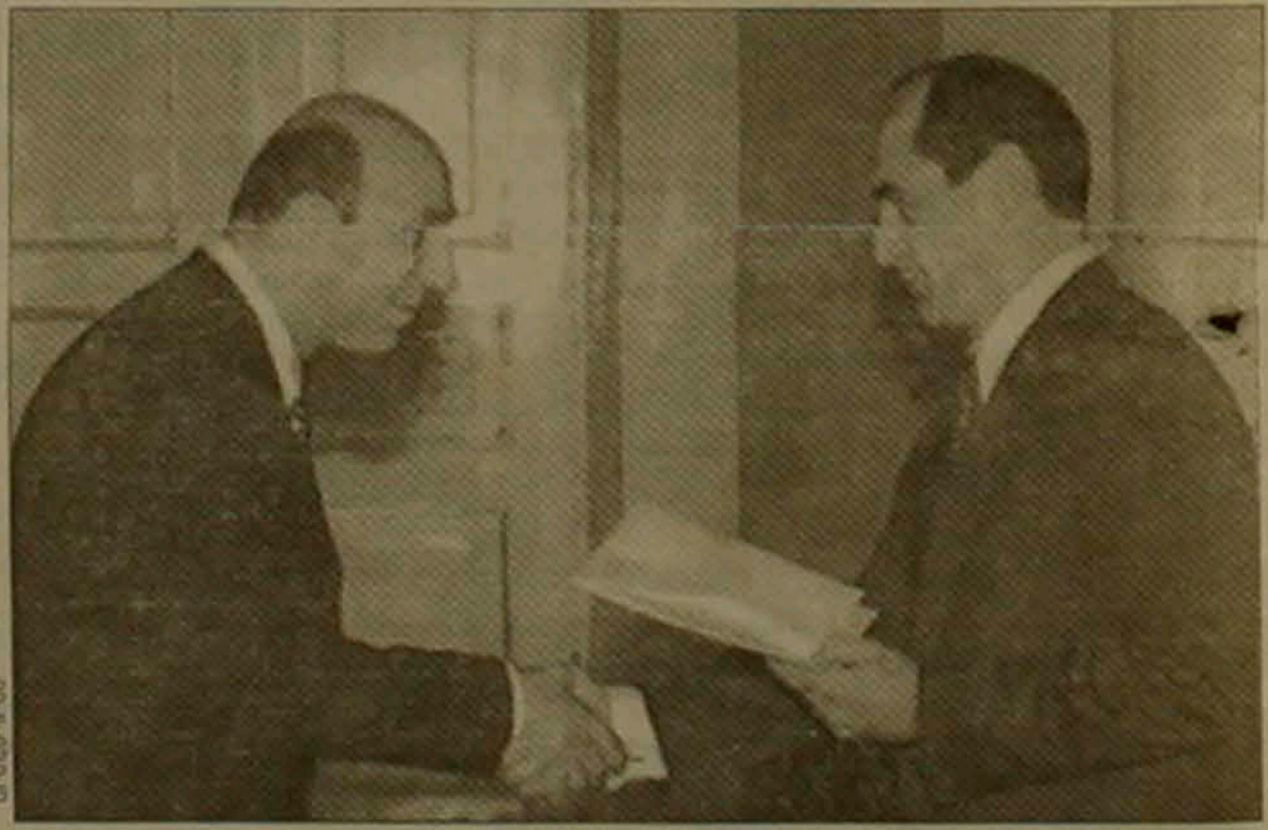

Զրույցի ընթացքում նշվեց, որ ներկայումս երկու երկրների միջեւ ստորագրված շուրջ հիսուն համաձայնագրերը իրավական հիմք են ստեղծում արդյունավետ համագործակցության ընդլայնման համար:

Հանրապետության նախագահի խոսքերով, Հայաստանը, ի դեմս Վրաստանի տեսնում է ռազմավարական գործընկերոջ, առանց որի հետ կառուցողական համագործակցության անհնարին է տարածաշրջանում խաղաղության եւ կայունության ապահովումը: Այդ առումով նա հատկապես կարեւորեց համատեղ ռեգիոնալ ծրագրերի իրականացումը: Ռոբերտ Քոչարյանը մեծ նշանակություն տվեց նաեւ տնտեսական կապերի ընդլայնմանը, շեշտելով, որ փոխշահավետ համագործակցության համար կան բազմաթիվ ուղղություններ, ինչպես նաեւ չօգտագործված եւ չիրականացված հնարավորություններ, որոնց արդյունավետ գործադրումը կնպաստի երկու երկրների հարաբերությունների որակական նոր աստիճանի բարձրացմանը:

Զրույցին մասնակցում էր արտաքին գործերի նախարար Վարդան Օսկանյանը:

ՀՀ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանը կմասնակցի «Էքսպո-98» համաշխարհային ցուցահանդեսին

Հայաստանը կմասնակցի «Օվկիանոսը՝ ապագայի ժառանգություն» թեմայով «Էքսպո-98» համաշխարհային ցուցահանդեսին, որը տեղի կունենա 1998 թ. մայիսի 22-ից սեպտեմբերի 30-ը, Պորտուգալիայի մայրաքաղաք Լիսաբոնում: Հայաստանից կմասնակցեն ՀՀ բնապահպանության նախարարության երեք աշխատակիցներ (էկոլոգ, ճարտարապետ, նկարիչ): Պատվիրակությունը կղեկավարի գլխավոր հանձնակատար, նախարար Սարգիս Շահազիզյանը:

Այս մասին ասաց ՀՀ բնապահպանության նախարարի օգնական եւ աշխատանքային խմբի ղեկավար Արթուր Առուստամովը: Ցուցահանդեսի հիմնական նպատակն է բարձրացնել մարդկանց իմացությունը օվկիանոսների վերաբերյալ, իսկ գլխավոր թեման է «Օվկիանոսները՝ ապագայի ժառանգություն», որը ներառում է հետեւյալ ենթաթեմաները՝ ծովերի, օվկիանոսների ռեսուրսների իմացություն, օվկիանոսների եւ մոլորակների հավասարակշռությունը, օվկիանոսները եւ հանգստի կազմակերպումը եւ օվկիանոսները որպես գեղագիտական ոգեշնչման աղբյուր: Լիսաբոնյան համաշխարհային ցուցահանդեսի միջոցով կնշվի նաեւ Վասկո դա Գամայի Հնդկաստան կատարած առաջին ծովային ճանապարհորդության 500-ամյակը: Ինչպես ասաց Ա. Առուստամովը, Հայաստանը 1996 թ.-ից համագործակցել է «Էքսպո-98»-ի աշխատակիցների հետ, բայց ֆինանսների բացակայության պատճառով 1998 թ. դեկտեմբերին հայկական կողմը պաշտոնապես հրաժարվեց մասնակցությունից:

Սակայն «Էքսպո-98»-ի կազմակերպիչները հայտնելով իրենց պատրաստակամությունը, աջակցեցին փոխհատուցել Հայաստանի մասնակցության հետ կապված ամենակարեւոր ապահովագրերը, ինչպես նաեւ Հայաստանի տաղավարի ջերմամատակարարման, էլեկտրականության, օդափոխության եւ տաղավարի պահպանման միջոցների ծախսերը: Մնացած ծախսերը իր վրա վերցրեց Հայաստանի կառավարությունը՝ տրամադրելով 12 մլն դրամ:

«Սա Հայաստանի համար աննախադեպ հնարավորություն է մասնակցելու 1950-ական թվականներից կազմակերպվող էքսպո-ներից ամենախոշոր ցուցահանդեսին, որտեղ Հայաստանը հնարավորություն ունի 150 մասնակից երկրների շարքում ներկայացնել ինչպես ցուցահանդեսի թեմային առնչվող նյութեր, այնպես էլ հանդես գալ տարբեր բնագավառներում ձեռք բերած նվաճումներով, ազգային քաղաքականությամբ եւ մշակույթով: Տաղավարի վերջնական ձեւավորումը կկատարվի հայ ճարտարապետի եւ նկարչի կողմից, որպեսզի պահպանվի հայկական ոճը: Կներկայացվեն Հայաստանին վերաբերող շուրջ 140 սլայդներ: Իսկ սեպտեմբերի 20-ը կնշվի որպես Հայաստանի ազգային օր, ասաց Ա. Առուստամովը:

ԱՌԿԱ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան Է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 562941 AT&T (3742) 151065.
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէնութիւն / հեռ. 562863
Համակարգչային
ծառայութիւն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային սարքաւորումը
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ **տեղական**

ՕՐԻՆԱԳԻԾ

Պաշտոնյաներին՝ աշխատավարձերի բարեփոխում

Բնակչությանը՝ սպասում

«Հայրենիք» խմբակցության անդամ պատգամավոր Մկրտիչ Գիմիշյանը դեռ 97-ի վերջին Ազգային ժողովին առաջարկեց օրենք ընդունել «ՀՀ օրենսդիր, գործադիր եւ դատական իշխանության մարմինների ղեկավար աշխատողների պաշտոնային դրույքաչափերի մասին»: Սույն բարեփոխմամբ նախատեսվում էր բարձրացնել հայաստանյան պաշտոնյաների աշխատավարձերը, որոնք հավասարաժեք խղճուկ են՝ շարքային շատ քաղաքացիների ստացածի համեմատ: Օրինագիծն անցկացնելու առաջին փորձը ձախողվեց, երկրորդը՝ հաջողվում է: Երեքշաբթի բացվող արտահերթ նստաշրջանի օրակարգում այս նախագիծն արդեն ընդգրկված է՝ պետական-իրավական, ֆինանսավարկային, բյուջետային եւ տնտեսական հարցերի գլխադասային հանձնաժողովների դրական եզրակացությամբ: Մկրտիչ Գիմիշյանը հիմնավորում է. «Նախատեսված պաշտոնային դրույքաչափերը կապահովեն քիչ թե շատ արժանապատիվ կենսամակարդակ, որն իր հերթին կնպաստի պաշտոնյաների անկախությանը, կնվազեցնի կոռուպցիայի ճնշումների հնարավորությունը եւ կնպաստի ազնվորեն կատարելու իրենց պարտականությունները»:

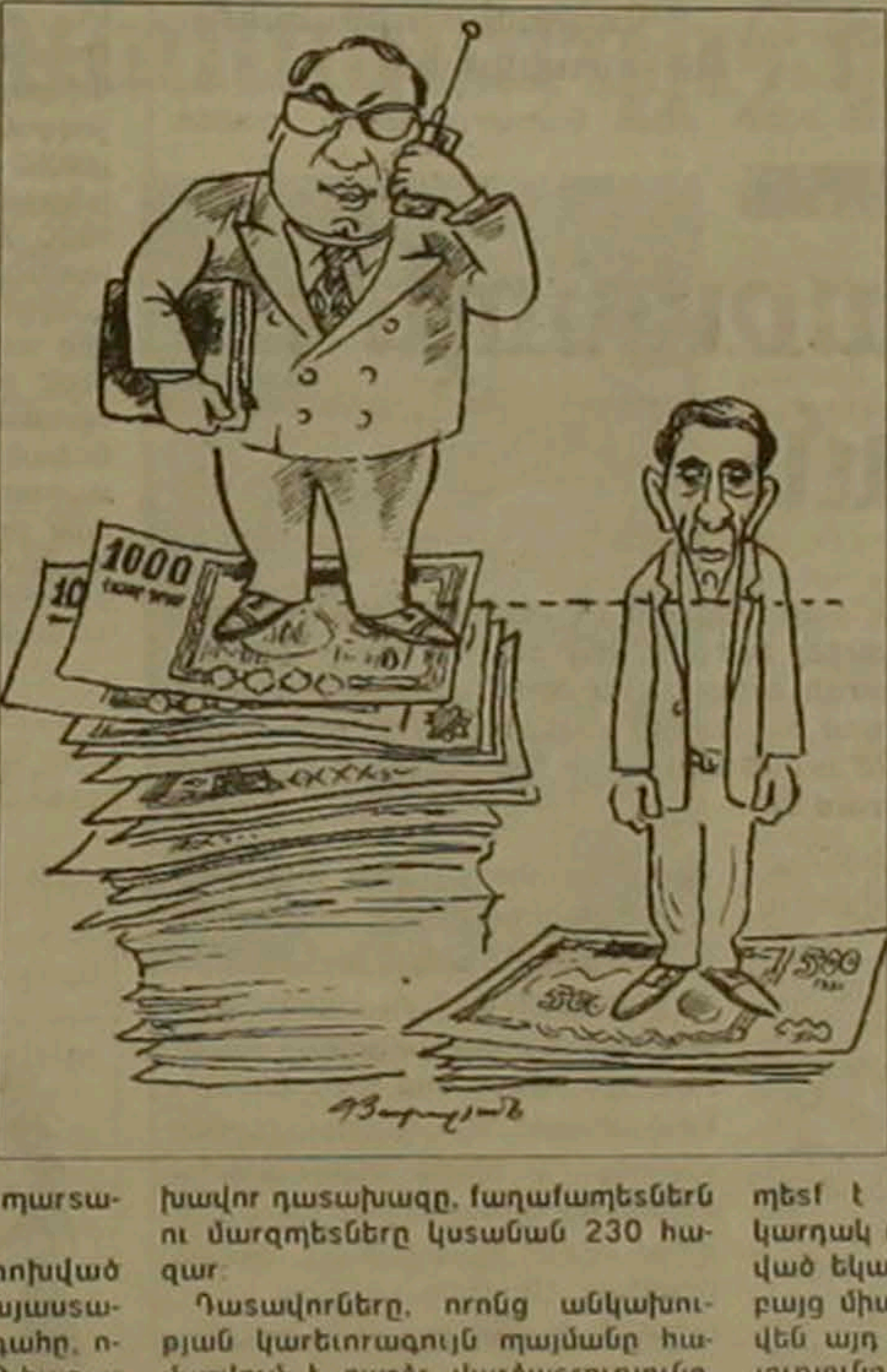

Դրույքաչափերի բարեփոխված սանդղակը գլխավորում է Հայաստանի Հանրապետության նախագահը, որի համար սահմանվում է 300 հազար դրամ: Ազգային ժողովի նախագահի, վարչապետի եւ ՍԴ նախագահի պաշտոնային դրույքաչափը՝ 250 հազար, ԱԺ նախագահի տեղակալը՝ 240 հազար: ԱԺ մշտական հանձնաժողովների նախագահները, նախարարները, ՍԴ անդամները, վճռաբեկ (գերագույն) դատարանի նախագահը, գլխավոր դատախազը, քաղաքապետներն ու մարզպետները կստանան 230 հազար:

Դատավորները, որոնց անկախության կարեւորագույն պայմանը համարվում է բարձր վարձատրությունը, այս նախագծի համաձայն, պետք է ստանան 100 հազար դրամ աշխատավարձ, իսկ դատարանների նախագահները՝ 110 հազար:

Համեմատության համար նշենք, որ ՀՀ նախագահի համար այսօր գործում է 80 հազար պաշտոնային դրույքաչափը, ԱԺ նախագահի, վարչապետի դեպքում՝ 60 հազար, իսկ նվազագույն աշխատավարձը 1000 դրամ է, որը նորից առաջարկվում է կրկնապատկել՝ հասցնելով 2000-ի: Բյուջետային հիմնարկների միջին աշխատավարձը 10-12 դոլարի սահմանագծում է:

Առակս զինչ ցուցանե՝ 600 դոլարը 2 դոլար նվազագույնի, եւ 10 դոլար միջին աշխատավարձի համեմատությամբ, անշուշտ, պատկառելի է: Բայց վիճահարույց է այն քիչ թե շատ արժանապատիվ կեցության եւ անկախության գրավական համարել: Հատկապես այն պարագայում, երբ նվազագույն պարենային զամբյուղը պաշտոնական տվյալներով 17 հազար 700 դրամ է, իսկ նվազագույն սպառողականը՝ 29 հազար: Ի դեպ, միջազգային կազմակերպությունների հաշվարկով՝ հայաստանյան նվազագույն պարենային զամբյուղը պետք է ավելի թանկ լիներ՝ 64 դոլար:

Բարձրագույն իշխանության ներկայացուցիչները պետք է արժանապատիվ կենսամակարդակ ունենան՝ օրենքով սահմանված եկամուտներով եւ ոչ ստվերային, բայց միաժամանակ պետք է ապահովվեն այդ նույն արժանապատիվ գոյությունը պետության մյուս քաղաքացիների համար:

Ն. ԳԻԼԲԱՐՅԱՆ

1918-1998

«Առաջին հանրապետությունը ժողովրդավար երկիր էր», ասում է պատմաբանը

Երեկ ժողովրդավարական քաղաքացիական կենտրոնի եւ Էբերտի հիմնադրամի «Քաղաքացիական ֆորում-1988» ծրագրի հերթական հյուրը ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, պատմական գիտությունների թեկնածու Ռուբեն Խուրշուդյանն էր, որի զեկուցումը «Առաջին հանրապետության ժողովրդավարական ինստիտուտները» թեմայով նպատակ ուներ հերքել «կոմունիստական պատմագիտության» ավանդույթներով խորհրդային ժամանակներում արմատացած եւ, «ցավոք, այսօր էլ միջկուսակցական պայքարի եւ քաղաքական շահարկումների առարկա դարձած, պատմությունից հեռու, պատմական ճշմարտությունն աղավաղող» այն դրույթները, որոնց համաձայն Առաջին հանրապետությունում «չի եղել ժողովրդավարություն, չի եղել իրական հանրապետություն, այլ եղել է միայն դժոխային, ամբողջատիրական, Դաշնակցական Հայաստան»:

Վկայակոչելով անկախության հռչակման պահին գաղթական կայան հիշեցնող Հայաստանում առկա ծայրահեղ դժոխային իրավիճակը (450 հազար գաղթականներ, սով, համաճարակներ), որ անհնար էին դարձնում քաղաքակիրթ «մրցութային» ընտրությունները, բանախոսը շարադրեց Հայաստանի խորհրդի (առաջին խորհրդարանի) կազմավորման դինամիկան, որի առաջին նստաշրջանով 1918 թ.-ի օգոստոսի 1-ին սկսվեց հայկական «պառլամենտարիզմը»: ՀԽ-ն ներկայացուցչական կառույց էր. «բոլոր դասերի, դասակարգերի եւ հոսանքների, ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչներից» կազմված: Բազմակուսակցական սկզբունքով էր ձեւավորված նաեւ ՀԽ դիվանը: Բացի օրենսդրական գործունեությունից, որ ստեղծված իրավիճակում ավելի շատ վարչական կարգադրությունների էր հանգում, ՀԽ-ն զբաղվում էր վարչական, ժողովրդի կենսաապահովման առաջնահերթ խնդիրներով, ինչպես նաեւ արտաքին քաղաքականության հարցերով:

Կառավարությունը համեմատաբար միատարր էր (չորս դաշնակցական եւ երկու անկուսակցական), այն էլ, ըստ պարոն Խուրշուդյանի, այն պատճառով, որ քաղաքական հոսանքները տարբեր պատրվակներով հրաժարվել էին կառավարության մաս կազմելուց: 1918 թ.-ին աշնանը տեղի ունեցած առաջին կառավարական ճգնաժամից հետո, ինչը, բանախոսի կարծիքով, բացառվում է ամբողջատիրական երկրում, ՀԺԿ-ն փոխզիջման գնաց եւ ստեղծվեց կոալիցիոն կառավարություն 8 նախարարություններից բաղկացած: «Այսպիսով, գոյություն ունեին ռեալ գործող պառլամենտ, կառավարություն, իշխող կուսակցություն եւ ընդդիմադիր կուսակցություններ ժողովրդավարության բոլոր ատրիբուտները», եզրակացրեց պրն Խուրշուդյանը ավելի ուշ, 1919 թ.-ին տեղի ունեցած խորհրդարանական ընտրությունները համարելով ամենից լավագույն ապացույցը: Ձեւավորված էր կառավարման ճկուն համակարգ, որտեղ իշխող կուսակցությունը ՀՅԴ-ն, չէր խառնվում կառավարության գործերին, այնպես որ, առաջին կառավարության ամբողջատիրության մասին խոսելն ավելորդ է, մանավանդ որ մեր ժողովուրդն իր էությամբ ժողովրդավար է, նշեց պրն Խուրշուդյանը՝ պատասխանելով ներկաների հարցերին: «Հայաստանում ժողովրդավարության երաշխիքը խորհրդարանական կառավարումն է, քանզի նախագահական համակարգը բռնապետության վտանգ է պարունակում Հայաստանի նման երկրների համար», հայտարարեց նա:

ԼՈՒԹԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԱՀԱԶԱՆԳ

Հինգ ամիս է՝ հանրապետությունում չեն վճարվում սոցիալական նպաստներ

Դեռ մարտ ամսից սոցիալական ապահովության նախարարությունն ու ԱԺ ահազանգեր են եկել հանրապետության տարբեր շրջաններից, ինչպես նաեւ Երեւանից, որ բնակչությանը չեն վճարում պետականորեն սահմանված սոցիալական նպաստները՝ երեխաների ծննդյան միանվագ վճարվող գումարը, անաշխատունակության թերթիկների հիման վրա կատարվող վճարումները, հուղարկավորության ծախսերը եւ այլն: Ինչպես տեղեկացրեց ՀՀ ԱԺ սոցիալական ապահովության, առողջապահության եւ բնապահպանության հարցերի հանձնաժողովի նախագահ Գեղամ Ղարիբջանյանը 97 թ. դեկտեմբերի 15-ին արտահերթ նստաշրջանում կառավարությունը ներկայացրեց «Պարտադիր սոցիալական վճարների մասին» օրենքը, որտեղ իջեցվեցին սոցապահովության եւ կենսաթոշակային հիմնադրամներին կատարվող մուծումների դրույքաչափերը: Ի հետեւանս արդեն հինգ ամիս է, ինչ մարդիկ չեն ստանում իրենց հասանելիք պարտադիր սոցիալական վճարները: ԱԺ նախագահ Խոսրով Հարությունյանը պաշտոնապես դիմել է կենսաթոշակային եւ զբաղվածության հիմնադրամին պարզաբանումների համար: Հիմնադրամի ղեկավար Զարեհ Սարգսյանը ուղարկել է մի պատասխան, ուր նշված է, թե օրենքով իրականացված դրույքաչափերի նվազեցումից հետո հիմնադրամը չի կարողանում հավաքել անհրաժեշտ գումարներ, այդ իսկ պատճառով վճարումները ձգձգվում են: Գումարային ճեղքվածքն ազդեցիկ է՝ 1,2 մլրդ դրամ: Այսպիսով, բյուջեից պահանջվում է լրավճար, այլապես նպաստների վճարումն ընդհանրապես վտանգվում է: Հարց է առաջանում մինչեւ ԱԺ-ին ներկայացնելը ինչո՞ւ հստակ հաշվարկներ չեն կատարել եւ ինչո՞ւ հիմնադրամը չի կարողանում անհրաժեշտ մակարդակով կազմակերպել գումարների հավաքումը հարկատուներից: Եվ այսօր է միայն առաջարկներ ներկայացնում ԱԺ-ին միասնական 28 տոկոս սոցիալական հարկի դրույքաչափ սահմանելու, նվազագույն աշխատավարձը 2000 դրամ դարձնելու վերաբերյալ:

Նշենք, որ ԱԺ Վերահսկիչ պալատի նախաձեռնությամբ կենսաթոշակային եւ զբաղվածության հիմնադրամում ստուգում է անցկացվում, որի արդյունքները շուտով հայտնի կդառնան:

Ն. Գ.

Նոր դետեկտիվ սերիալ, որը կոչվում է «Մանկական հիմնադրամ, խողովակներ եւ ՄԱԳ»

Սկիզբը էջ 1

Առաջին սերիա՝ «Մանկական հիմնադրամ», որը կոչվում է Գրիգոր Նարեկացու անվամբ

Հիմնադրամը ստեղծվել է 1991 թ.-ին: Մինչեւ 94 թ.-ը իրականացրել է մոտ 25 հազ. ԱՄՆ դոլարի բարեգործական ծրագրեր աղետի գոտում, սահմանամերձ բնակավայրերում եւ Արցախում: Տնտեսական ճգնաժամի խորացման պատճառով հիմնադրամը մինչեւ 1997 թ.-ը «հանգստացել է», պա, 1997 թ.-ին, ստանալով գործունեության ռեալ հնարավորություններ, որոշել է շարունակել իր բարեգործությունները, որը, սակայն, հնարավոր չէր իրականացնել առանց եկամտաբեր բիզնեսի:

Երկրորդ սերիա՝ բիզնես-ծրագիր, որ կոչվում է «Խողովակ»

Երկար-բարակ գլուխկոտրուկից հետո հիմնադրամն ընտրում է իր բիզնեսի ձեւը: Հիմնադրում է «Արմսփար» կորպորացիան, որը պետք է զբաղվի հին խողովակներ գնելով, դրանք վերականգնելով ու վաճառելով: Ըստ Սամվել Բարսեղյանի, Հայաստանում կան 70 հազ. տոննայից ավելի մոտ 150 կմ երկարությամբ ջրագծերից եւ անավարտ շինարարություններից մնացած խողովակներ, որոնք եւս մի քանի տարի անձրեւի ու արեւի տակ մնալուց հետո կդառնան անպետք եւ արդեն ստիպված պետք է վաճառվեն որպես մետաղի ջարդոն: «Խողովակ» ծրագրով, օգտագործելով խողովակների վերականգնման նոր տեխնոլոգիաներ, վերականգնվում են այդ խողովակները եւ վաճառվում կամ հանրապետության ներսում, կամ էլ հարեւան երկրներում, մասնավորապես Վրաստանում: «Իսկ ինչո՞ւ չպիտի արտահանենք»: Խողովակները Հայաստանի ներսում առաջարկվող այսօրվա գներով՝ մեկ տոննային մոտ 200 դոլար, գնորդներ չկան, մինչդեռ հարեւան հանրապետություններում այդ նույն ապրանքը կարելի վաճառել մոտ 500 դոլարով: Ուրեմն ինչու բիզնես չանել հանուն Հայաստանի ստրատեգիական նպատակների: Իսկ այդ նպատակն արդեն գտնվել է:

Երրորդ սերիա՝ տրամաբանական համակարգերի մշակման ծրագիր, որ կոչվում է ՄԱԳ

Ծրագրի անվանումը կրճատված է, ավելի ճիշտ կոչվում է Մտածողության արհեստական համակարգ, համառոտ՝ ՄԱՀ (անուն, որը լիովին համապատասխանում է մեր պատմության ժանրին-Գ.Ա.): Ըստ Ս. Բարսեղյանի, ՄԱԳ-ի հիմքում ընկած են «մարդկային մտածողության բնույթն ու էությունը պարզաբանող տեսություններ»: Այս համակարգի վրա «Արմսփարի» կամ որ նույնն է՝ հիմնադրամի, կամ որ նույնն է՝ «Խողովակ» ծրագրի նախաձեռնողները աշխատել են մոտ 15 տարի, եւ դրա իրականացման դեպքում, Ս. Բարսեղյանի խոսքերով, Հայաստանը կդառնա երկիր մոլորակի թիվ մեկ տեսությունը: Այդ համակարգը կբերի հսկայական եկամուտներ ու Հայաստանը կդարձնի հզոր երկիր: Առաջին հայացքից ուտոպիական թվացող այս ծրագրի համար, նախնական հաշվարկներով անհրաժեշտ է 8-10 մլն դոլար, իսկ սկզբնական աշխատանքների համար՝ մոտ 700 հազ. դոլար: «Խողովակ» ծրագրի հաջողվելու դեպքում, ըստ Ս. Բարսեղյանի, կարելի է ստանալ մոտ 1,5 մլն դոլարի եկամուտներ, որի մոտ 30 տոկոսը կտրամադրվի հիմնադրամի բարեգործական ծրագրերին, իսկ մնացածը՝ այս ծրագրին: Դրա հետ մեկտեղ իրականացվելու են եւս մոտ 10 տարբեր ծրագրեր, որոնք նույնպես մեծ եկամուտներ կբերեն եւ թույլ կտան հաղթական ավարտի հասցնել ՄԱԳ ծրագիրը: Այդ ծրագրերը հեղինակն առայժմ չմանրամասնեց, դրանց մասին հրապարակումներ կլինեն առաջիկա մեկ ամսվա ընթացքում: Ս. Բարսեղյանը տեղեկացրեց, որ եթե իրենց չխանգարեն, այլ ընդհակառակը՝ օգնեն, թեեւ իրենք չեն ակնկալում նույնիսկ պետության աջակցությունը (ՄԱԳ ծրագիրն անցյալ տարվա դեկտեմբերին ներկայացվել է ՀՀ նախկին վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանին), իրենք ի վիճակի են իրականացնելու Հայաստանի համար հսկայական ռազմավարական նշանակություն ունեցող այդ ծրագիրը: Նա ողջունեց նաեւ լրատվամիջոցներին իրենց հետաքրքրության եւ համարձակ հրապարակումների համար, որոնց «շնորհիվ խողովակների գործը հասավ մինչեւ ՆԳՆ»:

Իսկ ինչ վերաբերում է ՆԳՆ-ում խողովակների գործի քննությանը, ապա այն փակվել է 6-րդ վարչությունում երեք օր մանրամասն քննության ենթարկվելուց հետո:

Խմբագրության կողմից– Մենք էլ մեր հերթին ողջունում ենք Ս. Բարսեղյանի ղեկավարած մանկական հիմնադրամի, նրան կից «Արմսփար» կորպորացիայի, սրան կից «Խողովակ» ծրագրի, վերջինիս կից «ՄԱԳ» ծրագրի եւ դրան հաջորդող այլ ծրագրերի գործունեությունը կազմակերպելու համարձակությունը, ինչպես նաեւ՝ Ս. Բարսեղյանի ու նրա «թիմի» երեւակայությունն ու բարի նպատակները, որոնք, հուսով ենք, կճշտվեն ժամանակի ընթացքում եւ «Հիմնադրամ, խողովակ, ՄԱԳ» դետեկտիվ սերիալի հետագա սերիաներում:

digitised by A.R.A.R.@

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Բժշկական պետպատվեր. առասպե՞լ, թե՞ իրականություն

Բնակչության անվճար բուժսպասարկման (բժշկական պետպատվերի) «բաղադրության» մեջ եւ ծավալներում ՀՀ կառավարության մարտի 13-ի թիվ 174 որոշմամբ տեղի ունեցած փոփոխություններին ընդհանուր գծերով անդրադարձել ենք մեր նախորդ հրապարակումներում: Սակայն խնդիրն այնքան տարողունակ ու խճճված է, որ առողջապահության համակարգի երկարամյա մասնագետներն անգամ դժվարությամբ են գլուխ հանում բժշկական պետպատվերի «լաբիրինթոսից», չխոսելով արդեն շարքային քաղաքացիների մասին, որ բժշկական ծառայությունների ներկա կամ ապառնի «սպառողներ» են եւ, ըստ այդմ, իրավունք ունեն իմանալու, թե ինչպիսի անվճար բուժօգնություն է երաշխավորում հայրենի պետությունն իրենց համար (եթե, իհարկե, երաշխավորում է):

Քաղաքացիների իրավունքները

Բժշկական պետպատվեր հասկացողությունը պայմանականորեն կարելի է բաժանել երկու մասի. անվճար բուժսպասարկում բնակչության սոցիալապես անապահով խմբերին եւ պետության մենաշնորհ համարվող ամբուլատոր (պոլիկլինիկական) ծառայությունների եւ հիվանդությունների անվճար սպասարկում: Պետպատվերի շրջանակում բուժօգնության եւ սպասարկման իրավունք ունեցող սոցիալապես անապահով խմբերի ցանկը նախորդ տարվա համեմատ ընդլայնվել է: Այստեղ ընդգրկված են 1-3-րդ կարգի հաշմանդամները, մինչեւ 16 տարեկան հաշմանդամ երեխաները (որ ըստ էության ավելորդ տող է ցուցակում, քանզի արդեն իսկ տեղավորվում է նախորդների շրջանակում), Հայրենական պատերազմի մասնակիցները եւ նրանց հավասարեցված անձինք, միայնակ մայրերը եւ նրանց երեխաները, բազմազավակ (մինչեւ 18 տարեկան 4 եւ ավելի անչափահաս երեխա ունեցող) հաշմանդամներից կազմված ընտանիքներ, փախստականները, միակողմանի եւ երկկողմանի ծնողազուրկ, երկու կողմից գործազուրկ ծնողների երեխաները: Անապահով խմբերում ընդգրկված են նաեւ ՀՀ պաշտպանության ընթացքում զոհվածների ընտանիքների անդամները, բռնադատվածները, Չեռնոբիլի վթարի վերացման աշխատանքների մասնակիցները եւ, վերջապես, բժշկական փորձաքննության համար առաջնակի քննվողները: Ընդամենը 16 խումբ, որոնց համար պետպատվերն ապահովվում է անկախ ախտորոշումից, բացառությամբ կոսմետոլոգիական միջամտության, օրգանների փոխպատվաստման, արհեստական օրգանների եւ հյուսվածքների պատվաստման, ստոմատոլոգիայում թանկարժեք մետաղների եւ մետաղակերամիկայի օգտագործման:

Առողջապահության բյուջետային հատկացումներն ավելացել են 40 տոկոսով (17 մլրդ դրամ՝ նախորդ տարվա 12 մլրդ-ի փոխարեն): Հիվանդանոցային (ստացիոնար) բուժման համար նախատեսված դրամագլուխն ավելացել է 13-14 տոկոսով, պոլիկլինիկական (ամբուլատոր) ծառայությունների համար՝ կրկնապատկվել: Պետպատվերն սպասարկելու համար մեծահասակների պոլիկլինիկաներին իրավունք եւ, առնվազն թղթի վրա, հնարավորություն է վերապահվում ունենալու 6-ական նեղ մասնագետների կաբինետներ, որոնց այցելությունների թիվն անապահով խմբերի համար չի սահմանափակվում: Նպատակահարմար է դիտվում վիրաբուժավնասվածքաբանական, ուրոլոգիական, նյարդաբանական, աչքի, ինֆեկցիոն, քիթ-կոկորդ-ականջի կաբինետների համալրումը: Հատկացված գումարների սահմանում պոլիկլինիկան անհրաժեշտության դեպքում իրավունք ունի պահելու եւս երկու լրացուցիչ կաբինետ, ինչպես նաեւ նեղ մասնագետի երկու լրացուցիչ կոնսուլտացիա անապահով խմբերի սպասարկման համար: Անվճար սպասարկման իրավունք ունեցող յուրաքանչյուր այցելուի համար նախատեսված է երեք հետազոտություն:

Հղի կանայք իրավունք ունեն տարեկան 5550 դրամի անվճար բուժսպասարկման՝ նախորդ տարի ֆիքսված ութ հաճախման փոխարեն մանկաբարձ-գինեկոլոգներին եւ մանկաբարձուհիներին այցելելու եւ հետազոտությունների (այդ թվում մեկ էխոգրաֆիայի) համար: Սպասվող մայրերի համար նեղ մասնագետի զննումներ նախատեսված չեն, սակայն նրանք, մարզերի որոշմամբ, կարող են հավասարեցվել անապահով խմբերին եւ օգտվել համապատասխան ծառայություններից: Հղի կանանց բուժօգնությունը հիվանդանոցներում ամբողջությամբ անվճար է (թղթի վրա), հետծննդյան բարդությունների բուժումը, եթե դրանք ծագել են հիվանդանոցում՝ նույնպես: Հակառակ դեպքում կինը, եթե անապահով չէ, պետք է վճարի:

Դիաբետով հիվանդների համար պետպատվերում նախատեսված է 12 հաճախում եւ 8 հետազոտություն ընդհանուր առմամբ 7 հազար դրամի սահմաններում: Էնդոկրին կաբինետը կարող է սպասարկել նաեւ ոչ էնդոկրին հիվանդների, եթե նրանք ընդգրկված են անապահովների խմբերում: Տուբերկուլյոզով, նարկոլոգիական, ուռուցքային եւ մաշկավեներական հիվանդություններով տառապող մարդկանց համար մեծահասակների բոլոր պոլիկլինիկաներում, բացառությամբ այն համայնքների, որտեղ կան դիսպանսերներ, նախատեսվում են ծառայություններ համապատասխան կաբինետների կողմից ինչպես մեծահասակների, այնպես էլ, տարածքային սպասարկման սկզբունքով, երեխաների համար:

Հիվանդանոցային բուժօգնության դեպքում պետպատվերը նախատեսված է տարափոխիկ հիվանդությունների (տուբերկուլյոզ, սեռական ճանապարհով փոխանցվող, վարակիչ հիվանդություններ), ծննդօգնության (մանկաբարձական օգնություն հղիներին եւ ծննդկաններին, բուժօգնություն հղիության ախտաբանական ընթացքի դեպքում, հղիության արհեստական ընդհատումներ բժշկական եւ սոցիալական ցուցումներով), նարկոլոգիական, քրոնիկ հոգեկան հիվանդությունների, չարորակ նորագոյացությունների (ախտորոշում, ճառագայթային եւ քիմիաթերապեւտիկ բուժում), վերակենդանացման միջոցառումների անհրաժեշտության, անհետաձգելի (կյանքի համար վտանգավոր) իրավիճակների դեպքում: Պետպատվերի շրջանակում է իրականացվում նաեւ զորակոչային տարիքի անձանց բժշկական փորձաքննությունը եւ բուժումը ըստ փորձաքննության ցուցումների եւ, ինչպես արդեն ասել ենք, հիվանդանոցային բուժօգնությունը սոցիալապես անապահով խմբերին, այդ թվում երեխաներին:

Երեխաների համար նախատեսված անվճար բուժսպասարկման 90 տոկոսն ընկնում է պոլիկլինիկայի (ամբուլատոր) ծառայություններին անապահով խմբերի երեխաների 3 հետազոտություն, մինչեւ 7 տարեկան բոլոր երեխաների համար 1,5 (խոսքը համապատասխան գումարի մասին է), եւ 7 կանխարգելիչ հետազոտություն: Մանկաբույժի ծառայությունն ամբողջությամբ անվճար է: Թեեւ առողջապահության նախարարն իր ասուլիսում հավաստիացրեց, որ մինչեւ 15 տարեկան երեխաների բուժումն անվճար է, որոշմանը մանրամասն ծանոթանալիս պարզվում է, որ անվճար է միայն մինչեւ 7 տարեկան երեխաների բուժսպասարկումը, մինչ մյուսների նկատմամբ որոշակի մոտեցումներ կան, որ 7-15 տարեկան երեխաների բուժսպասարկումն ավելի շուտ մերձեցնում են մեծահասակների սպասարկմանը: Այսպես, իմունիզացիայի ծրագիրը՝ պատվաստումներ մանկական պոլիկլինիկաներում, բոլորի համար անվճար է: Տնային կանչերն անվճար են մինչեւ 7 տարեկան երեխաների, ինչպես նաեւ անապահով խմբերում ընդգրկված ավելի բարձր տարիքի երեխաների համար: Շտապօգնության ծառայությունն ամբողջությամբ ընդգրկված է պետպատվերում, մանկատներում երեխաների խնամքը եւ բուժումը նույնպես: Փոքրիկներին ցուցաբերվող ստոմատոլոգիական օգնությունը սահմանափակվում է 6 եւ 12 տարեկան տարիքային խմբերի առաջնային կանխարգելմամբ (զննում, ատամների հիգիենա, կանխարգելում ֆտոր պարունակող քսուքներով):

Անվճար բուժօգնության եւ սպասարկման համար պահանջվում է պոլիկլինիկայի (տեղամասային թերապեւտի կամ մանկաբույժի), հղի կանանց ստացիոնար բուժօգնությունն իրականացնող մանկաբարձ-գինեկոլոգի կամ պետպատվեր տեղադրող մարմնի ուղեգիրը՝ վավերացված կլոր կնիքով, եւ կամ այլ հիվանդանոցներից տեղափոխման էպիկրիզը: Դրանցից յուրաքանչյուրը բավարար է այցելուին ընդունելու համար. թերապեւտի ուղեգրի առկայությամբ, օրինակ, ոչ ոք իրավունք չունի հիվանդին նախարարություն ուղարկել՝ ավելորդ քաշքշուկ ստեղծելով:

Նորույթներ

Եվս մի նորույթ պետպատվերի ոլորտում. եթե նախկինում նեղ մասնագիտական բարձրորակ բուժօգնությունն (օրինակ, չարորակ ուռուցքների վիրահատությունները) իրականացվում էր բացառապես հանրապետական նշանակության կենտրոններում, ապա այսօր այդ ծառայությունները կարող են մատուցվել տեղական վիրաբուժական բաժանմունքներում: Պետպատվերի գումարները, այսպես ասած, գնում են հիվանդի հետքերով, այսինքն, փոխանցվում են իրականացված ծառայությունների հասցեներով՝ ըստ այդմ շահագրգռելով տեղական բուժհիմնարկներին բարձրացնելու բուժսպասարկման որակը: Չարորակ նորագոյացությունների դեպքում բուժօգնությունն անվճար է անխտիր բոլոր հիվանդների, բարորակ նորագոյացությունների դեպքում՝ միայն անապահովների համար:

Վերջապես, բնակչության համար կարեւոր մի մանրամասն. պետպատվերից օգտվելու իրավունք ունեցող քաղաքացիների թիվը չի սահմանափակվում հաստատված խմբերում ընդգրկվածներով: Բավարար հիմքեր ունենալու դեպքում տեղամասային թերապեւտները կամ պետպատվեր տեղադրող այլ մարմիններ պետպատվերից օգտվելու իրավունք կարող են տրամադրել նաեւ առանձին կարիքավոր քաղաքացիների (միայնակ թոշակառուներ եւ այլն):

... Պարտավորություններ եւ տարակուսանք

Ըստ նախարարության պաշտոնյաների, պետպատվերն իրագործելու նախապայմանը պետության խոստացած 35 տոկոս կանխավճարի տրամադրումն է, որ կառավարությունը պարտավոր է վճարել յուրաքանչյուր ամսվա սկզբում՝ նախկինում անորոշ եւ չպարտավորեցնող «մինչեւ 75 տոկոս վճարումների» փոխարեն: Այլապես ստացվում է, որ պետությունը պատվիրում է առանց վճարելու: Մինչդեռ ակնհայտ է, որ, որքան էլ հումանիստ լինի բժիշկը, չի կարող (եւ, փաստորեն, պարտավոր էլ չէ) իր հաշվին բուժել հիվանդին: Այնպես որ, պետպատվերը եւ վերջինիս վերահսկումը նախարարության կողմից դատարկ կրակոցից այն կողմ չի անցնի, եթե չամրապնդվի ոչ թե երեւակայական, այլ շոշափելի վճարումներով: Հարկ է համաձայնել, որ չի կարելի բժիշկներին անվերջ հանդիմանել հիվանդներին «պլոկելու» համար, եթե նրանց աշխատավարձը (մոտ 5500 դրամ) մի քանի հարյուր դրամով է գերազանցում տեխնիկական աշխատողի (սանիտարուհու) աշխատավարձին, եւ պետությունն էլ, ի հավելումն, չի կատարում իր պարտավորությունները բուժհաստատությունների, իսկ վերջին հաշվով՝ քաղաքացիների նկատմամբ: Չվճարումներ-անվճար բուժսպասարկման ծախողում փակ, ինչպես ասում են, արատավոր շրջանը ճեղքելու բանալին պետբյուջեի օրենքի «տառի» պահպանումն է ֆինանսների նախարարության կողմից: Դժվարին խնդիր, որ ստիպված է լուծել «երիտասարդ արհեստավարժների» կառավարությունը՝ բժշկական պետպատվերի առասպելն իրականություն դարձնելու համար: Այդ առումով տարակուսանք է հարուցում կառավարության «գլոբալ ծրագրերը» համակարգող, անդուլ բարեփոխիչ Վահրամ Ավանեսյանի դիրքորոշումը. «Չեմ համարում, թե Հայաստանում մինչեւ 15 տարեկանները, անապահով խավերը պետք է ձրի բուժվեն» («Ազգ», մայիսի 14. «Վահրամ Ավանեսյանը համարձակ բարեփոխիչ»): Բնական հարց է առաջանում, իսկ ի՞նչ անեն անապահովները, եթե վճարովի բժշկությունից օգտվելու ոչ մի հնար չունեն. մեռնե՞ն իրենց տներում: Նման «բարեփոխիչ խորհրդատվություններ» ստանալով, կառավարությունը չի՞ շարունակելու վայրի կապիտալիզմի ուղին բռնած բագրատյանական կառավարության տխրահռչակ ավանդույթները:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՀՈՍԱՆՔԱԶՐԿՈՒՄ

Հաշվիչը եւ խավարի մեջ ապրող փոքրիկները

Փախստականների եւ բնակչության տեղաշարժերի գլխավոր վարչությունը եւ «Ազգի» խմբագրությունը նույն շենքում են տեղավորված, եւ վարչությունից ինչ-ինչ հարցերում աջակցություն ակնկալող փախստականներից ամենահամառները, վարչության պաշտոնյաներին ապարդյուն «գրոհելուց» հոգնած, հոգսերի բեռը «դատարկում են» «Ազգում»: Նախկին բաքվեցի, ներկայումս՝ երեւանաբնակ Գեորգի Գրիգորյանը փախստականների վարչության նախագահ Մեխակ Գաբրիելյանին դիմել էր ոչ անիրագործելի մի խնդրանքով: Բանն այն է, որ մինչեւ 1996 թ. Երեւանի տաքսիների թիվ 1 հավաքակայանի վարորդ, այժմ սեփականաշնորհված ձեռնարկությունից «փարա» (ավելի ճիշտ՝ անհրաժեշտ թվով վաուչերներ) չունենալու պատճառով գործազուրկի ոչ պաշտոնական կարգավիճակ «վաստակած» փախստականի ընտանիքը հարաբերական լույսի մեր օրերում հայտնվել է խավարում: Պատճառն էլեկտրական

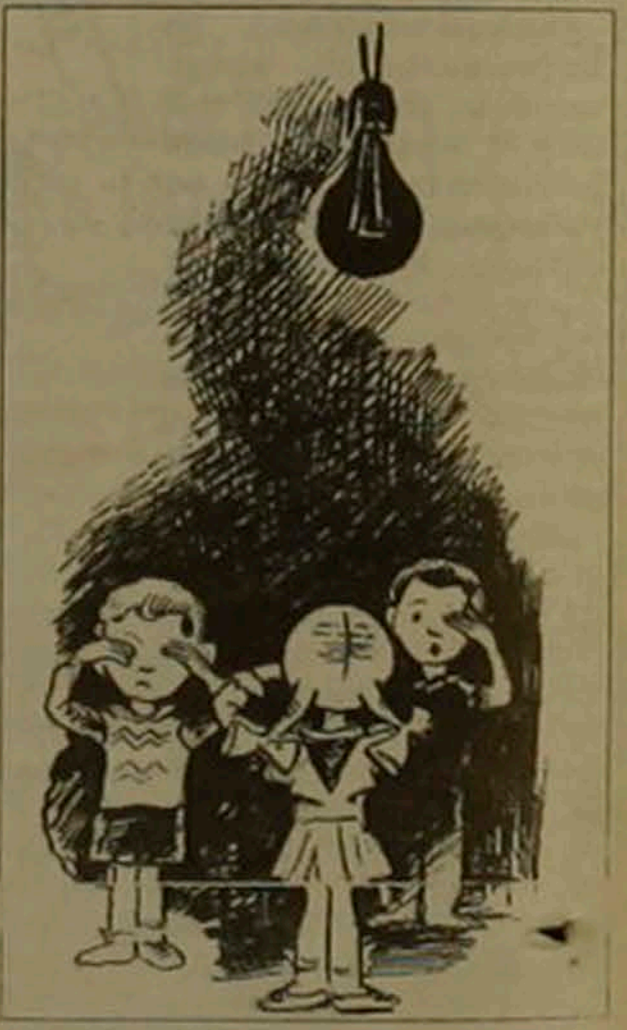

հաշվիչ չունենալն է, որ Շենգավիթի էլեկտրացանցի աշխատակիցները երկու ամիս առաջ են հայտնաբերել՝ հաշվիչի եւ դրա տեղադրման, ինչպես նաեւ ձմեռվա ամիսների ընթացքում առանց արձանագրվելու ծախսված հոսանքի համար պահանջելով վճարել 27 հազար դրամ, որ շոշափելի գումար է բազմաթիվ այլոց պես ծայրը ծայրին հազիվ հասցնող այս ընտանիքի համար: Գումարը չի ճարվել եւ էլեկտրացանցի աշխատողները, խստորեն հավատարիմ վերադասի հրամանին՝ հոսանքազրկել չվճարող քաղաքացիներին, կատարել են իրենց սուրբ պարտքը էներգահամակարգի նկատմամբ՝ անջատելով «Երկրապահ կամավորականների միության» հաշվեկշռում գտնվող հանրակացարանի (Շիրակի 7ա հասցեում) անհյուրընկալ եւ անբարեկարգ սենյակներից մեկում ծվարած երիտասարդ ընտանիքի հոսանքը: «Հարազատներ չունեմ, ընկերներս ինձնից լավ վիճակում չեն, որ պարտք անեմ, վճարեմ», «արդարանում է» Գրիգորյանը: Երեխաներն են մեղք, փոքր են՝ երեք, չորս, ամենափոքրը՝ [illegible] տարեկան»:

Էլեկտրացանցի պետն ի պատասխան Գրիգորյանի խնդրանքի, պատասխանել է, որ ոչնչով օգնել չի կարող «աղետյալ» ընտանիքին: Փախստականների վարչությունում առաջարկել են սպասել... երեք ամիս, հաշվիչ «ճարելու» դեպքում օգնելու անորոշ հեռանկարով: Վարչությունը պատասխանատու է միայն իր հաշվեկշռում գտնվող «փախստականային» հանրակացարանների համար, մինչդեռ Գ. Գրիգորյանը երամից շեղված թռչունի պես հայտնվել է երկրապահների «ազդեցության գոտում»: Վերջիններս էլ, ինչպես պարզվում է, օգնում են միայն զոհված կամ պատերազմում հաշմված ազատամարտիկների ընտանիքներին (ի դեպ, Գրիգորյանն ինքն էլ մասնակցել է արցախյան ազատամարտին):

Գուցե, նշված կազմակերպություններից մեկը, կամ որեւէ բարեգործ, այնուամենայնիվ, կփորձի՞ լուսավորել երեք փոքրիկների երեկոները, որի համար պակասում է ընդամենը մի էլեկտրահաշվիչ...

ՆՈՐԱ ՄԱՅՐԻՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Սերգեյ Կիրիենկոն մարդ-համակարգիչ է

Ռուսաստանի նոր վարչապետ Սերգեյ Կիրիենկոն նախագահ Բորիս Ելցինի ընտրյալը, ոչ միայն խելացի է, այլեւ մարտունակ: Նա զբաղվում է այկիդո մարզաձեւով եւ վերջին շաբաթներին կարողացել է ապացուցել, որ ընդունակ է չեզոքացնելու ընդդիմախոսներին, միաժամանակ պահպանելով իր ժպիտը: Ռուսաստանի կոմկուսի ղեկավար Գենադի Զյուգանովի վիրավորանքներին ի պատասխան Կիրիենկոն լոկ ասաց. «Ցավում եմ, բայց մենք տարբեր տեսակետներ ունենք»: Նոր վարչապետի կայունությունը եւ բարեկիրթ պահվածքը հրապուրում է հասարակության մի մասին, մասնավորապես կանանց: Նա չի ժխտում իր կոմերիտական անցյալը, խոստովանում է, որ պահել է ԽՄԿԿ անդամի իր տոմսը: Հին սերնդի կոմունիստները գնահատում են այդ փաստը:

Քաղաքական գործիչներից քչերն են նման գլխապտույտ վերելք ունեցել: 1993 թ. Կիրիենկոն դեռ սովորում էր տնտեսագիտական ակադեմիայում: Այնտեղ Միխայիլ Գորբաչովի նախկին խորհրդական Աբել Աղանբեգյանի ղեկավարությամբ ապագա մենեջերները խորանում էին անցման ժամանակաշրջանի տնտեսագիտական ոսկե կանոնների մեջ, սովորում գտնել սեփական լուծումներ եւ ոչինչ չակնկալել իշխանություններից: Գոյատեւեցին առավել հնարամիտները: Կիրիենկոն նրանցից մեկն է: Նա ծնվել է 1962 թ. Աբխազիայի Սուխում քաղաքում, հասակ առել ԽՍՀՄ-ի փակ քաղաք Գորկիում, որն այժմ կոչվում է Նիժնի Նովգորոդ: 1984 թ. ավարտելով գետային տրանսպորտի ինժեներների

ինստիտուտը, որտեղ նրա հայրը գիտական կոմունիզմի ամբիոնի վարիչն էր, Սերգեյ Կիրիենկոն նշանակվեց նավաշինական գործարաններից մեկի արտադրամասի պետ: Կոմերիտմիությունը նրա համար քաղաքական ոստնակ ծառայեց: AMK մասնավոր կոոպերատիվում նա կապիտալիստ սեփականատիրոջ առաջին քայլերն արեց:

Դառնալով Նիժնի Նովգորոդի այն ժամանակվա նահանգապետ Բորիս Նեմցովի օգնությամբ հիմնված բանկերից մեկի, ապա նավթային փոքր ընկերության տնօրեն, Կիրիենկոն ավելի շուտ ճանաչված էր որպես «մարդ-համակարգիչ»: 1997 թ. կառավարության մեջ մտած Նեմցովը նրան առաջարկեց մեկնել Մոսկվա: Հինգ ամիս նավթի եւ էներգետիկայի փոխնախարարի, ապա նախարարի պաշտոնն զբաղեցնելով Կիրիենկոն կարողացավ մեղմորեն լուծել իր բնագավառի բարդ խնդիրները: Նա հանդարտեցրեց Չեչնիան, որն ուզում էր չափազանց բարձր տուրքեր գանձել կասպյան նավթի տարանցման դիմաց, հարթեց այն սուր հակամարտությունը, որի հետեւանքով Վլադիվոստոկը ձմռանը զրկվել էր ջեռուցումից, հոսանքից, վերացրեց «Գազպրոմի» մենատիրությունը գազի փոխադրման ցանցում, նավթագործներին ազատեց իրենց արտադրանքի որոշակի մասը կառավարության արտահանական ֆիրմաներից մեկին ցածր գնով վաճառելու պարտավորությունից: Դա չտեսնված երեւույթ էր: Բայց այս ամենը լոկ սկիզբն է այն դժվարությունների, որոնք նրան սպասում են վարչապետի պաշտոնում: Ի դեպ, երեկոները Կիրիենկոն բռնցքամարտի ձեռնոցներով մարզվում է, պատրաստվելով ապագա թեժ մենամարտերին:

«ԷՔՍՊՐԵՍ»

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հնդկաստանը եւ Պակիստանը կարող են արտադրել 84 միջուկային մարտալիցք

ՏՈԿԻՈ, 15 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հնդկաստանը եւ Պակիստանը այնքան միջուկային նյութեր ունեն, որոնք բավական են առնվազն 84 միջուկային մարտալիցք արտադրելու համար: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, այդ մասին այսօր հայտարարել է ճապոնական մամուլը՝ վկայակոչելով արեւմտյան փորձագետների տվյալները: Նրանց տեղեկությունների համաձայն, Հնդկաստանը դեռեւս անցած տարի ուներ շուրջ 370 կգ պլուտոնիում, որը բավական է 74 միավոր միջուկային զենք ստեղծելու համար: Պնդվում է, որ Հնդկաստանը հնարավորություն ունի պլուտոնիումի պաշարները տարեկան ավելացնել 20 կիլոգրամով: Ճապոնացի փորձագետներն իրենց հերթին ենթադրում են, որ Հնդկաստանը եւ Պակիստանը ընդհուպ մոտեցել են ջրածնային ռումբի ստեղծմանը:

Ջակարտայում անկարգությունների զոհերի թիվը հասնում է հարյուրների

ՋԱԿԱՐՏԱ, 15 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ինդոնեզիայի մայրաքաղաքում վերջին չորս օրվա անկարգությունների ու հուզումների զոհերի թիվն արդեն հասնում է հարյուրների: Ընդհանուր առմամբ տարբեր պատճառներով առնվազն 200 մարդ է զոհվել զորքերի հետ ուսանողների բախումների եւ տարբեր միջադեպերի հետեւանքով: Մայրաքաղաքի Քլենդեր արեւելյան արվարձանում, ինչպես այսօր հաղորդվում է, հինգշաբթի երեկոյան խոշոր խանութի հրկիզման հետեւանքով ողջ-ողջ այրվել եւ շնչահեղձ են եղել տասնյակ մարդիկ: Հիմնականում զոհվել են առեւտրական կենտրոնն ավերող կողոպտիչները: Այս պահին հայտնաբերված է անճանաչելիության աստիճան այրված մարդկանց 95 դիակ: Ինչպես ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ին հաղորդել են Ինդոնեզիայի իրազեկ աղբյուրներ, երկյուղ են կրում, որ այրված շենքում դեռեւս կա առնվազն 80 դիակ: Հրշեջները փորձում են հասնել վերին հարկեր:

Քլինթոնները 1997 թվականին ավելի հարստացան, բայց նրանց խնդիրներն ու պարտքերը չնվազեցին

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 15 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների «առաջին ընտանիքի» անձնական կարողությունն անցնում է 1,2 միլիոն դոլարից: Ինչպես երեւում է Բիլ ու Հիլարի Քլինթոնների եւ նրանց դստեր՝ Չելսիի 1997 թվականի հարկային հայտարկներից, ընտանեկան խնայողությունների եւ ներդրումների ընդհանուր գումարը կազմել է 1.262.018 դոլարից մինչեւ 5.756.000 դոլար: Մեկ տարի առաջ այն գտնվում էր 760 հազարից մինչեւ 1,7 միլիոն դոլարի սահմաններում: Սպիտակ տան ներկայացուցիչ Բարի Թոյբը լրագրողներին կոչ է արել չաճապարել հետեւություններ անել այն մասին, թե նախագահի եւ նրա մերձավոր հարազատների բախտը անցած տարի խիստ բերել է: Իրազեկ մարդկանց խոսքերով, նախագահի ընտանիքի իրական «արժեքը» հավասար է մոտավորապես 1,3 դոլարի: Բացի այդ էլ, փաստորեն ամբողջ անցած տարի չէին հանդարտում Բիլ Քլինթոնին առնչված աղմկալից դեպքերը: Իսկ դա նշանակում է, որ փաստաբանների վրա նրա ծախսերն աճում էին ձնահյուսի պես: Դրա հետեւանքով ներկայումս իրավաբաններին նրա պարտքերի գումարը գնահատվում է մոտավորապես 3 միլիոն դոլար, այն դեպքում, երբ 1996 թվականի վերջերին կազմում էր 2,25 միլիոն դոլար:

Էժան չվերթերը հրապուրում են եվրոպացիներին

Վերջին տարիներին Եվրոպայում հայտնվել են որոշ ավիաընկերություններ, որոնք բարգավաճում են էժան չվերթերի շնորհիվ, չնայած դրանց որոշակի անհարմարություններին: «Իզիջեթ», «Վիրջին էքսպրես», «Դեբոներ», «Ռիաներ» ֆիրմաները եւ որոշ այլ ավիաընկերություններ Եվրոպայի օդային տարածության ազատականացումից օգտվելով, բացեցին չվերթեր, որոնց սակագները 50-70 տոկոսով ցածր են «Լուֆթհանզայի», «Սաբենայի» կամ «Բրիթիշ էյրուեյզի» գներից: Այս նորահայտ ավիաընկերություններն այժմ փորձում են պատասխան միջոցներ ձեռնարկել: Առայժմ միայն ֆրանսիացիներն են դուրս մնում այդ նոր «երկնային ճակատամարտից»:

Ինչպես նշում է անգլիական «Իզիջեթի» տնօրեն Ստելիոս Հաջի-Յոհաննուն, որը ծագումով հույն է, այս նորահայտ ավիաընկերությունները նախընտրում են գործ չունենալ ճամփորդական գործակալությունների հետ: Իրոք, չվերթերի էժան սակագներ առաջարկելու համար հարկավոր է նախ հրաժարվել բոլոր միջնորդների ծառայություններից: Մասնավորապես «Իզիջեթը» իրականացնում է տոմսերի ուղղակի վաճառք: Ստելիոս Հաջի-Յոհաննուն խոստովանում է, որ դրա շնորհիվ իր ֆիրման կարողանում է տնտեսել տոմսի արժեքի տասը տոկոսը: Լոնդոնից 50 կմ հեռու գտնվող «Լաթոն» օդանավակայանում «Իզիջեթի» կենտրոնակայանում, վեց տասնյակ ուսանողներ հեռախոսով տոմսեր են վերապահում հաճախորդների համար: Գործավարձով աշխատող այդ ուսանողները յուրաքանչյուր վաճառված տոմսի դիմաց ստանում են մեկ ֆունտ ստեռլինգ: ...քսպրես» հանդեսի տվյալների համաձայն տարեկան նրանք վաճառում են ավելի քան 2 մլն տոմս:

Եվրոպական ավիաընկերությունները խնայողություն են անում նաեւ օժանդակ ծառայությունների կրճատման հաշվին: Նրանք նախընտրում են երկրորդական օդանավակայանները, որոնց մաքսատուրքերը համեմատաբար ցածր են, իսկ երթեւեկությունն այնքան էլ լարված չէ: Այս ընկերությունների օդաչուական անձնակազմը փոքր-ինչ ցածր է վարձատրվում, քան խոշոր օդանավակայաններինը: Թռիչքներն իրականացվում են 25 րոպեն մեկ: Ինքնաթիռները պետք է հնարավորին չափ քիչ մնան երկրի վրա, որպեսզի առավելագույն շահույթ բերեն, պարզաբանում է Հաջի-Յոհաննուն: Օդանավերում ուղեկցորդուհիների թիվը կիսով չափ պակաս է սովորական ավիաընկերությունների համեմատ: Դա առանձնապես չի զգացվում, քանզի սպասարկում, փաստորեն, գոյություն չունի: Եթե ուղեւորը ցանկանում է մեկ գավաթ գարեջուր կամ «Կոկա-կոլա» խմել, նա պետք է մոտ 80 սենտ վճարի: Իսկ ուտելիք նման օդանավերում առհասարակ չի լինում: Այնպես որ, օրինակ, Նիցցա-Լոնդոն չվերթի ուղեւորները հաճախ հետները սենդվիչներ են վերցնում: Անշուշտ, նման սպասարկման պայմաններում այս ավիաընկերությունները բավարարվում են Եվրոպայի շրջանակներով եւ չեն փորձում ասենք Փարիզ-Պեկին չվերթ բացել:

«Իզիջեթ» ավիաընկերության չվերթերով Լոնդոնից Էդինբուրգ կարելի է հասնել 90 դոլարով: Դա գնացքից կիսով չափ էժան է, մինչդեռ արագությունը յոթնապատիկ մեծ է: Չնայած նման ցածր գներին, նորահայտ ավիաընկերությունները երբեմն կատարում են նաեւ էժանացումներ: Այդպես «Վիրջին էքսպրեսը» այս տարվա ամռանը Բրյուսել-Նիցցա երկկողմանի տոմսը վաճառելու է ընդամենը 50 դոլարով: Իսկ «Իզիջեթը» Լոնդոն-Ամստերդամ չվերթի տոմսը վաճառում է մոտ 53 դոլարով:

Խոշոր ավիաընկերությունները փորձում են տարբեր ձեւերով պայքարել էժան չվերթեր առաջարկող ֆիրմաների դեմ: «Բրիթիշ էյրուեյզը» մեծ ջանքեր գործադրելով կազմակերպում է էժան տոմսեր առաջարկող սեփական «Գոու» ֆիրման, որը գործելու է մոտ ժամանակներս: Գերմանական «Լուֆթհանզայի» ղեկավարությունը մտածում է երկրի ներքին չվերթերն էժանացնելու մասին: Անգլիական «Վիրջին էքսպրեսը» եւ բելգիական «Սաբենան» մրցելու փոխարեն նախընտրեցին գործակցել եւ բացել Բրյուսել-Լոնդոն էժան ու փոխշահավետ չվերթը:

Ֆրանսիայում առայժմ չկան էժան չվերթեր առաջարկող ավիաընկերություններ: Դրանց բացակայությունը շատերը բացատրում են նրանով, որ օդաչուական անձնակազմի աշխատավարձերը Ֆրանսիայում շատ բարձր են, իսկ արհմիությունները շատ ուժեղ: Բացի դրանից ֆրանսիացիների զգալի մասը հրաժարվում է օգտվել քաղաքից շատ հեռու գտնվող օդանավակայաններից: Բայց «Իզիջեթը», «Վիրջին էքսպրեսը» եւ մյուսները չեն կարող երկար ժամանակ անտեսել Ֆրանսիայի եկամտաբեր շուկան: Արդեն իսկ «Իզիջեթը» ծրագրում է էժան չվերթեր բացել Լոնդոնից դեպի Մարսել եւ Թուլուզ: Իսկ «Վիրջին էքսպրեսը» մտադիր է չվերթեր բացել Փարիզից դեպի Ֆրանսիայի հարավ եւ դեպի Իտալիա, Իսպանիա ու Պորտուգալիա: Այդ չվերթերի գները 50-70 տոկոսով ցածր կլինեն «Էր Ֆրանսի» եւ AOM ավիաընկերությունների սակագներից: Անշուշտ ֆրանսիացիներից շատերը կցանկանան օգտվել այդ չվերթերից:

Գ. Ք.

5000 տարի ճանապարհին

Օցին, որն ապրել էր Քրիստոսի ծննդից 3300 տարի առաջ, ամենալավ պահպանված մումիան է աշխարհում: Այն ամենահին գտածոն է, որն առանց հուղարկավորության նախապատրաստման մումիայի է վերածվել, որն այդ ժամանակաշրջանի կյանքի կուլտու-

րան է ցույց տալիս: Մոտ 40 տարեկան, նիհար, մկանուտ, 1,60 հասակ, սեւամորթ, մինչեւ ուսերը հասնող գանգրավուն մազեր եւ թավ մորուք, այսպիսին էր նա: Ոտքերը փաթաթված էին այծի մորթով, գլխին ուներ այծի մորթուց գլխարկ, իսկ կոշիկներն արջի եւ եղջերուի կաշվից էին, ուսերին կրում էր մորթե թիկնոց: Նրա մոտ հայտնաբերվել են նաեւ կապանքներ, ցցեր, փայտե կոթով պղնձե կացին, կրակխառնիչ եւ մի կիսապատրաստ աղեղ:

Որ նա արտագաղթել է գյուղական համայնքից, ակներեւ է, ինչպես նրա ծագումը՝ Հարավային Թիրոլից: 150 գիտնականներ վերջին 6,5 տարիներին զբաղվել են այդ մարդու հետազոտությամբ: 4000 թերթերի հոդվածներ պարզաբանումներ են արել Օցիի մասին:

Պաուլ Քրուցենը (1995 թ. քիմիայի Նոբելյան մրցանակակիր եւ եղանակի հետազոտող) կարծում է, որ դիակի պահպանմանը նպաստել է սառահարթի անփոփոխ զրոյական ջերմաստիճանը:

digitised by A.R.A.R.@

Արժեքավոր ներդրում հայ քաղաքական մշակույթի ասպարեզում

1997 թ. Երեւանի տեսական համալսարանի հրատարակչությունը լույս է ընծայել փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Միքայել Մինասյանի «Քաղաքական կուլտուրա» մենագրությունը։

Հասարակության քաղաքական կյանքի իմացությունն անհնարին է առանց ժողովրդի քաղաքական կուլտուրայի հետազոտության։ Այն հանդես է գալիս որպես ժողովրդի ընդհանրական կուլտուրայի ինքնուրույն տեսակ, որը գործում է քաղաքական հարաբերությունների ոլորտում։ Յուրաքանչյուր ժողովրդի պատմություն նաեւ նրա քաղաքական կուլտուրայի պատմությունն է։ Այդ կուլտուրայի դերը բացառիկորեն մեծ է քաղաքական կողմնորոշումների, վարքագծի մշակման, քաղաքական որոշումների ընդունման եւ իրացման գործընթացում։ Դա առանձնապես վերաբերում է հասարակության քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական արմատական վերափոխման ժամանակաշրջաններին, այսինքն ներկայումս հիմնախնդիրն ունի ինչպես տեսական, այնպես էլ գործնական հույժ կարեւոր նշանակություն։ Ելակետային առումով միանգամայն ճիշտ է այն, որ գրախոսվող մենագրությունում հենց սկզբից բացահայտվում են քաղաքական կուլտուրայի պատմական, քաղաքագիտական, էթնիկական, սոցիալ փիլիսոփայական եւ հոգեբանական սոցիալական կառուցվածքը, արմատները։ Ուշագրավ են քաղաքական կուլտուրայի կառուցվածքի, նրա ընդգրկման շրջանակի հիմնականում ճիշտ սահմանումը, եւ դրա հետ անմիջականորեն կապված այդ կուլտուրայի կառուցվածքային տարրերի, նորմերի ու արժեքների յուրացման օրինաչափությունների, գործառնման մեխանիզմների, ազդեցության հիմնական ոլորտների համալիր ուսումնասիրությունները։ Հիմնավորված է այն եզրահանգումը, որ ամեն մի քաղաքական կուլտուրա արտահայտում է համապատասխան սոցիալ-քաղաքական (էթնիկական) համակարգի քաղաքական շահերը, նրա պատմական քաղաքական զարգացման ընթացքն ու առանձնահատկությունները։

Աշխատության տեսական եւ գործնական անառարկելի արժեքներից է քաղաքական կուլտուրայի հիմնավոր հետազոտությունը սոցիալ-քաղաքական տարբեր, սակայն ամենից ավելի կարեւոր մակարդակներում ու ոլորտներում՝ մարդ, հասարակություն, ազգ, սոցիալական խումբ, պետական իշխանություն, քաղաքական կազմակերպություն եւ այլն։ Քաղաքական կուլտուրայի զարգացման դիալեկտիկայի ամբողջականացմանը որոշակիորեն նպաստել է ազգի, անհատի, մտավորականության, քաղաքական լիդերի, քաղաքական ընտրանու եւ քաղաքական կյանքի կոնկրետ ոլորտների քաղաքական կուլտուրաների դիֆերենցումը, միաժամանակ դրանց փոխազդեցությունների բացահայտումը։

Մենագրությունն ունի ընդգծված գիտական-հրապարակախոսական բնույթ։ Նրա բնորոշիչներից է քաղաքական կուլտուրայի զարգացման խնդիրների քննարկումը հասարակության քաղաքական կյանքի արմատական, որակական վերափոխման ռեալությունների հետ սերտ առնչություններում։ Ուրվագծվում է քննարկվող հիմնախնդիրների նկատմամբ իրատես եւ ճշմարտացի մոտեցումը, որն իր արտահայտությունն է գտել քաղաքական կուլտուրայի գործառության հիշյալ ոլորտներում դրականի իմաստավորման հետ հակասական, բացասական երեւույթների ու գործընթացների, դրանց միտումների առարկայական բացահայտման եւ քննադատական վերլուծությունների մեջ։ Դա աշխատությունը դարձնում է համոզիչ ու ճշմարիտ։ Գրքում ուրույն տեղ ունի պետական իշխանություններ-քաղաքական կուսակցություններ փոխհարաբերություններում քաղաքական կուլտուրայի ունեցած դերի համակողմանի քննարկումը։ Ցույց տալով դրականը, անառարկելի է եւ այն գնահատումը, որ նաեւ քաղաքական կուլտուրայի ցածր մակարդակի արդյունք է օրենքով թույլատրված որեւէ կուսակցություն պետական միջոցներով, կառավարական ինստիտուտների օգտագործմամբ վարկաբեկումը, նրա նկատմամբ անհանդուրժողականության դրսեւորումը, որն ինքնին անհարիր է հենց պետականության կայացմանը։ Բավական հստակ է ընդհանրացվում այն իրողությունը, որ դա հավասարապես վերաբերում է միջկուսակցական քաղաքական փոխհարաբերություններին, մանավանդ երբ վերջիններում իրենց դերն են կատարում անազնվությունը, խմբային նեղ շահերի նախանձախնդրությունը, կուսակցական էգոիզմը, որոնք կարող են վերածվել քաղաքական չարիքի։ Այս դեպքերում է, որ կուսակցականությունը, մանավանդ [illegible] նույնանում է թայֆայականության հետ, գրում է հեղինակը։

Մենագրությունում ճանաչողական որոշիչ նշանակություն ունեն տեսական եւ փաստական այն նյութերը, որոնք վերաբերում են հայ ժողովրդի քաղաքական կուլտուրայի ձեւավորման, զարգացման գործընթացում հայ ազգային-քաղաքական կուսակցությունների ունեցած տեղին ու կատարած դերի գնահատմանը։ Խոսքն այստեղ ամենից առաջ վերաբերում է Հայ հեղափոխական դաշնակցությանը, Ռամկավար Ազատական եւ ՍԴ Հնչակյան կուսակցությունների անուրանալի դերին։

Գրախոսվող աշխատության մեջ քաղաքական կուլտուրայի զարգացման հետ անմիջական փոխազդեցություններում միաժամանակ լուսաբանվում է հանրապետությունում հայ ավանդական կուսակցությունների գործունեության կասեցումների, դրանց պառակտումների, ինչպես նաեւ նորաստեղծ որոշ քաղաքական կուսակցությունների քաղաքական կուլտուրայի ամլության խիստ բացասական ներգործությունների հետեւանքով ընդհանրապես կուսակցություններից ժողովրդի հիասթափություն ապրելու, բոլոր կուսակցությունների նկատմամբ անտարբեր դառնալու, օտարվելու գործընթացը։

Գիտական-գործնական որոշակի արժեք է ներկայացնում քաղաքական ընդդիմության եւ պետական իշխանության փոխհարաբերություններում քաղաքական կուլտուրայի գործառնության քննարկումը։ Այստեղ այլ եզրահանգումների հետ ճանաչողական որոշակի նշանակություն ունի հեղինակի այն ընդգծումը, թե ողբերգական վախճան են ունենում այն իրավիճակները, «...երբ աշխարհին ժողովրդավարի կերպարով ներկայանալու նպատակով հաճախ իշխանություններն ստեղծում են «սեփական» ընդդիմությունը եւ «սեփական» ընդդիմադիր մամուլը, նույնիսկ «սեփական» պառլամենտը։ Եվ դրանք մտցվում են ընդդիմության քաղաքական դաշտ՝ նսեմացնելով, արժեզրկելով իսկական ընդդիմությունը» (էջ 134)։ Քաղաքական կյանքի պրակտիկայից է բխում այն ճշմարիտ ընդհանրացումը, որ քաղաքական նման դրությունների արդյունքն է դառնում քաղաքական ազդու դաշտի բացակայությունը, քաղաքական համընդհանուր գորշությունը։ Այս առնչություններում ըստ արժանվույն կարեւորվում է պետական իշխանությունների ընտրություններին քաղաքական ընդդիմության նախապատրաստման եւ մասնակցության համար իրական դեմոկրատիկ պայմանների ստեղծումը։ Այլ պարագաներում, դասապարտվում է գրքում, պառլամենտական, պրեզիդենտական եւ այլ ընտրությունները վերածվում են կեղծիքի, ժողովրդավարության, բազմակուսակցականության համակարգի գոյության վերաբերյալ ծաղրանքի։ Ոչ միայն տեսական, այլեւ գործնական առումներով հետաքրքիր է եւ օգտակար տեսական իշխանությունների

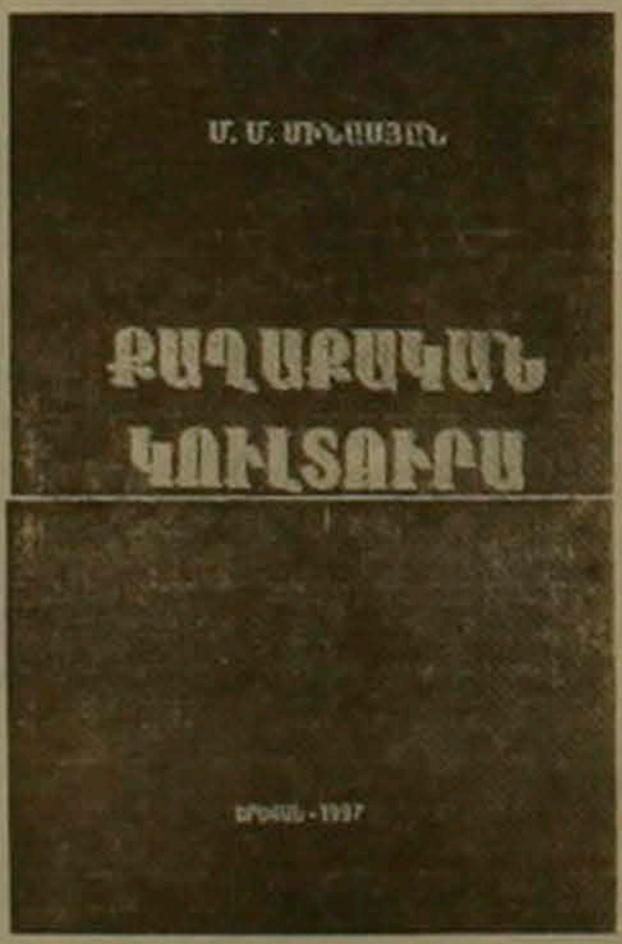

քաղաքական կուլտուրային նվիրված ենթաբաժինը։ Չի կարելի չհամաձայնվել այն դրույթին, որ քաղաքական կուլտուրան ըստ էության հանդես է գալիս որպես քաղաքական տվյալ իշխանության, ռեժիմի էությունը, բնույթը պայմանավորող հիմնական նախադրյալներից մեկը եւ շատ բանով պայմանավորում է քաղաքական գործընթացների դինամիկան եւ ուղղությունը։

Առանձնակի հետաքրքրություն է առաջացնում եւ արդիականությամբ հնչում աշխատության չորրորդ գլուխը «Անհատ» մտավորականություն, քաղաքական լիդեր երրորդությունը եւ քաղաքական կուլտուրան»։ Այստեղ լայն ընդգրկումով եւ բազմաբնույթ է մարդու որպես քաղաքական կուլտուրայի ազդեցության ոչ միայն օբյեկտի, այլեւ նրա ձեւավորման ու զարգացման վճռորոշ սուբյեկտի իրողության լուսաբանումը։

Որպես վճռորոշի է ներկայացվում մտավորականության դերը ժողովրդի քաղաքական կուլտուրայի ձեւավորման, մշակման գործընթացում։ Հենց իր մտավորականության, նրա որոշակի հասված քաղաքական բարձր կուլտուրան, նշում է հեղինակը, նրան մղում է դրսեւորելու կառուցողական ընդդիմություն, քննադատելու իշխանություններին պահպանելով քաղաքական եւ բարոյական անկախությունը։ Հստակ, միանգամայն սկզբունքային է նաեւ այն եզրահանգումը, որ մտավորականության որոշ հատված էլ դրսեւորում է քաղաքական խաղերի մեջ լինելու հակում եւ իր համապատասխան քաղաքական կուլտուրայի թելադրանքով կանգնում է նրանց կողքին, «որոնց մեջ ծվարում են մոլեռանդ հեղափոխականն ու քաղաքական ստորը»։ Հայաստանյան ժամանակակից քաղաքական իրադարձությունների համայնապատկերում տխուր խորհրդածությունների տեղիք են տալիս գրախոսվող մենագրության այն տեսական ընդհանրացումները, որոնք բխում են քաղաքական լիդեր, ընտրանի-քաղաքական կուլտուրա փոխազդեցությունների վերլուծությունից։ Արժեւորելով լիդերի քաղաքական կուլտուրայի կարեւոր դերը նրա եւ նրա ղեկավարած համակարգի գործունեության գործընթացում, բացահայտելով լիդերի քաղաքական կուլտուրայի գործառնության գործընթացում, բացահայտելով լիդերի քաղաքական կուլտուրայի գործառնության եւ ունեցած ազդեցությունների մեխանիզմը՝ ցույց է տրվում լիդերի քաղաքական կուլտուրայի որպես մոդել, էտալոնի ծառայումը, լիդերի հանդես գալը որպես քաղաքական-կուլտուրական արժեքների պահպանիչ եւ փոխանցող։

Ստահոգ են գրքի հեղինակի մտորումները՝ որտեղ քաղաքական միջավայր, որտեղ քաղաքական լիդեր, սրանք ծնում, ձեւավորում, զարգացնում են միմյանց։ Երկրի ղեկավարը, գրում է Մաքիավելին, ազատ չէ ժողովրդին ընտրելու գործում, սակայն ազատ է ընտրելու ավագանի, վերջինն էլ հար ու նման լիդեր է ստեղծում։ Ճիշտ է ասված, ճիշտ է մանավանդ այն հետեւությունը, որ հիշյալները զգալով քաղաքականության մեջ իրենց ոչ լիարժեքությունը, ունեն անձնակենտրոն մտայնություն, մասնավորապես ուշադրության կենտրոնում են պահում իրենց կարգավիճակի սիմվոլները, այն, թե ինչպիսի տպավորություն են թողնում շրջապատի վրա։ Քաղաքական խեղճությունը փորձում են լրացնել արհեստական, մոդայիկ ատրիբուտներով եւ այնուհետեւ շփվելով այլ երկրների քաղաքական լիդերների հետ սկսում են հավատալ այդ ատրիբուտների բնատուր լինելուն, կորցնում են ինքնաճանաչման, ինքնարժեւորման զգացումը եւ ներքնապես համոզվում իրենց անգերազանցության մեջ։ Անհագ է փառքի ծարավը։ Ամենուրեք տեսանելի է քաղաքական պլեբեյը, նաեւ քաղաքական նմանակումը, շոուն, ընթերցում ենք գրքում։

Մենագրության գիտական-գործնական արժեքը որոշակիորեն բարձրացնում է քաղաքական կուլտուրա-ազգ, ազգային գաղափարախոսություն առնչությունների ամբողջական հետազոտությունը։ Ազգի զարգացումը մեկնաբանվում է, նաեւ նրա քաղաքական կուլտուրայի հասունության մեջ, այն որպես ազգի ինքնությունը դրսեւորող, նրան ճանաչելի դարձնող բնութագրիչ։ Այստեղ կարեւորվում է ազգի քաղաքական կուլտուրայում ազգային արժանապատվության եւ հպարտության դավանանքի խնդիրը։ Հույժ արդիական է հնչում դրա առարկայացումը Արցախի հիմնահարցի լուսաբանմամբ, ուր զիջումը գնահատվում է պարտություն, ազգային արժանապատվության անուղղելի կորուստ, ազգի քաղաքական կուլտուրայի կաղապարում, բարոյա-քաղաքական ոգու խեղում, նորանկախ Հայաստանի քաղաքական անհասակ տկարացում։

Անուրանալի տեսական եւ գործնական ներդրում է քաղաքական կուլտուրա-ազգային գաղափարախոսություն փոխազդեցությունների վերլուծությունը։ Հեղինակը այնտեղ առավել ուշադրություն է նվիրում ազգի համար գաղափարախոսության անհրաժեշտության խնդրին, հիմնավորելով գաղափարախոսական առումով վակուումի մեջ գտնվող, զինաթափ ազգի նպատակասլաց զարգանալու անկարողությունը։ Գրքի նախավերջին վեցերորդ «Քաղաքական կուլտուրա. մի քանի հիմնախնդիրներ հայոց ազգային գաղափարախոսության մեջ» վերնագիրը կրող գլուխը նվիրված է հայ ժողովրդի գաղափարախոսության մի քանի առաջնային դեր ունեցող առանձնահատկությունների, այդտեղ վճռորոշ դեր ունեցող գործոնների, ռազմավարական խնդիրների, նպատակների վերլուծությանը, որոնք որպես ելակետային եւ մշտապես գործող են դիտվում բոլոր իշխանությունների ու քաղաքական-հասարակական կազմակերպությունների, ողջ ժողովրդի համար։ Այս տեսակետից մենագրությունում, քաղաքական կուլտուրայի հետ անմիջական առնչություններում, հանգամանալից քննադատական վերլուծության առարկա են դարձել հայոց գաղափարախոսության մեջ աշխարհաքաղաքական գործոնի, Ազգային պետականության, Հայ դատի, Հայոց սփյուռքի եւ Կրոն-եկեղեցի հիմնախնդիրները։ Կարծում ենք, որ սրանց տեսական եւ գործնական հույժ կարեւորությունը եւ ընթերցողին ամբողջական ներկայացնելու [illegible] առանձին գրախոսության անհրաժեշտությունը։ Աշխատության կարեւոր նպատակներից է լուսաբանել քաղաքական պրակտիկայում տիրապետող քաղաքականի վարքագծի հիմնական չափանիշների, ստերեոտիպերի էությունը, որի համառոտ ամփոփումը իրականացված է գրքի վերջին յոթերորդ գլխում (331-355 էջեր)։ Այստեղ փաստարկված վերլուծվում են հոգեւոր քաղաքական արժեքների եւ քաղաքակիրթ քաղաքական վարքագծի նորմերի, չափանիշների ինտեգրալ դերին, հասարակության քաղաքական զարգացման ժամանակակից փուլում դրանց դերի ինտենսիվ բարձրացմանը, ընդգրկման ոլորտի աննախընթաց մեծացմանը վերաբերող կարեւոր խնդիրները։ Հետազոտությունն ամբողջական չէր լինի, եթե այն չբովանդակեր քաղաքական կուլտուրայի էությունն արտահայտող համոզիչ սահմանումը։ Մեր կարծիքով այս հարցում եւս հեղինակն իր բանավեճում արդարացի է։ Մենագրության հիմնական առանցքը մարդ-քաղաքական հարաբերություններ-քաղաքական կուլտուրա հիմնահարցն է։ Պրոբլեմը դարձել է քաղաքագիտական, սոցիալ-փիլիսոփայական իմացության առարկա։ Քաղաքական կուլտուրայի էությունը, ձեւավորման, զարգացման դիալեկտիկան լուսաբանվում են հայ քաղաքական իրականության ժամանակակից ռեալների քննարկումների լույսի տակ, հայկական ազգային քաղաքական կուլտուրայի դրսեւորումներում։ Պրոֆեսոր Մ. Մինասյանի գիրքը արժեքավոր ներդրում է հասարակության քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական արմատական վերափոխումների տեսական եւ գործնական արդիական հիմնախնդիրների հետազոտության գործընթացում։

ԼՈՐԻՍ Խ. ՔԱԼԱՇՅԱՆ,
ՀՀ փիլիսոփայական ընկերության նախագահ,
փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ **մարզական**

ԵՐԵՎԱՆ

Բասկետբոլ են խաղում իսկական տղամարդիկ

Հինգշաբթի երեկոյան մեծ բասկետբոլի օր էր միջազգային Կարմիր խաչի Երեւանի վերականգնողական կենտրոնի մարզասրահում: Այստեղ Հայաստանի Նախագահի թիմը հանդիպեց հանրապետության լրագրողների թիմին: Ռոբերտ Քոչարյանի հետ նախագահական թիմում խաղում էին ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը, ներքգործնախարար Սերժ Սարգսյանը, ԱԳՆ խոսնակ Արսեն Գասպարյանը, մշակույթի, սպորտի հարցերով փոխնախարար Իշխան Զաքարյանը, ՀՀ Նախագահի որդի Սեդրակը, այլք: Լրագրողների դարպասը պաշտպանում էին «Մոսկովսկիե նովոստի» շաբաթաթերթի Հայաստանի սեփական թղթակից Արա Թադեւոսյանը, «Ռոսիյսկիե վեստի» պարբերականի թղթակից Դավիթ Ալավերդյանը, ՏՎ-ցենտր» հեռուստաալիքի թղթակից Արման Վանեսքեհյանը, «Հայ զինվորի» աշխատակից Արման Սաղաթելյանը եւ ուրիշներ (թող ներվի, որ բոլորի անունը չենք նշում):

Խաղն անցավ լարված, հետաքրքիր ու անզիջում պայքարում: Լրագրողների թիմը, որը թերեւս ավելի լավ էր մարզված եւ իր կազմում ուներ խաղացող մարզիչ Արա Արմենակյանին, չկարողացավ դիմակայել նախագահական թիմի դինամիկ ու հարձակողական խաղաոճին: Հիանալի էին արտգործնախարար Վ. Օսկանյանի սրընթաց վազանցները դաշտով եւ գնդակի հեռահար նետումները, Նախագահ Ռ. Քոչարյանի թիմի եւ խաղի իսկական առաջասարի դեր ստանձնելը եւ թիմակիցների նույնիսկ ամենաանսպասելի գնդակն ընդունելը, նախարար Սերժ Սարգսյանի հուսալի աջակցությունը խաղընկերներին:

Լրագրողները նախարարներին հակադրեցին իրենց երիտասարդական ավյունն ու եռանդը: Զիջումների մասին խոսք լինել չէր կարող, օրինակ, պետք էր տեսնել, թե հայկական բանակում ծառայող Արա Թադեւոսյանն ու Դավիթ Ալավերդյանն ինչպես էին խլում գնդակը երկրի զինված ուժերի գլխավոր հրամանատարից:

Խաղին ուշադիր հետեւում էին Լեռնային Ղարաբաղի վարչապետ Լեոնարդ Պետրոսյանը, Լոռու մարզպետ Հենրիկ Քոչինյանը, ՀՀ Նախագահի օգնական Արմեն Գեւորգյանը, ՀՀ Նախագահի մամուլի ծառայության ղեկավար Հասմիկ Պետրոսյանը: Վերջինս ծափերով քաջալերում էր լրագրողների խաղը, թեեւ կարող էր հակառակը անել: Խաղի վերջում ներկաներին միացավ ՀՀ պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանը, որը շնորհավորեց 71-46 հաշվով հաղթանակ տարած Նախագահի թիմին: Ավելացնենք, որ լրագրողների թիմի հովանավորն է գարեջրի «Կոտայք» գործարանը:

Ավարտին Ռոբերտ Քոչարյանը խաղի մասնակիցներին հրավիրեց լուսանկարվելու, զրուցեց բասկետբոլիստ լրագրողների հետ, հետաքրքրվեց նրանց մարզական պատրաստության մանրամասներով: Ծավալված անկաշկանդ խոսակցությունից պարզվեց, որ Նախագահը երբեք հատուկ չի զբաղվել բասկետբոլով, տարված է եղել մարմնամարզությամբ ու թենիսով: Այսօր սպորտն իր համար մարզական վիճակը պահպանելու եւ, մյուս կողմից, հանգստանալու ձեւ է: Ռ. Քոչարյանը վերհիշեց մի քանի շաբաթ առաջ տեղի ունեցած բասկետբոլի խաղն ԱՄՆ-ի դեսպանության աշխատակիցների թիմի հետ: Դժվար, բայց հետաքրքիր խաղ էր, ասաց նա: Զրույցի ընթացքում լրագրողների թիմը պայմանավորվածություն ձեռք բերեց Ռ. Քոչարյանի հետ ռեւանշի խաղ անցկացնելու վերաբերյալ:

ՏԻԳՐԱՆ ԼԻԼՈՅԱՆ

ԹԵՆԻՍ

Անակնկալների մրցաշար

Հռոմում շարունակվում է «Սուպեր 9» շարքի հերթական մրցաշարը՝ Իտալիայի բաց առաջնությունը, որի մրցանակային հիմնադրամը 2 մլն 450 հազար դոլար է:

Մրցումներում մեծ թվով անակնկալներ են գրանցվել: Առաջին իսկ տուրում պայքարից դուրս մնացած աշխարհի ուժեղագույն տասնյակի թենիսիստներ Պետր Կորդայի (Չեխիա), Գրեգ Ռուսեդսկու (Մեծ Բրիտանիա), Պատրիկ Ռաֆթերի (Ավստրալիա) եւ Յոնաս Բյորկմանի (Շվեդիա) բախտին արժանացան նաեւ աշխարհի թիվ 1 ռակետ Փիթ Սամփրասը (ԱՄՆ) եւ համաշխարհային դասակարգման ցուցակի 6-րդ խաղացող Եվգենի Կաֆելնիկովը (Ռուսաստան):

Երրորդ շրջանում հասկանալի մեծ հետաքրքրություն էր առաջացրել ամերիկացի երկու թենիսիստների Փիթ Սամփրասի եւ Մայքլ Չանգի հանդիպումը: Սամփրասը հոգնած տեսք ուներ, շատ սխալներ թույլ տվեց, եւ Չանգը հաղթեց 6-2, 7-6 հաշվով: Խաղից հետո անցկացված մամուլի ասուլիսում նա ասաց, որ այդ հաղթանակը չափազանց կարեւոր նշանակություն ուներ իր համար, քանի որ Սամփրասի հետ անցկացրած վերջին 10 խաղերից 9-ում ինքը պարտություն էր կրել: Իսկ Սամփրասը հայտարարեց, որ տրամադրված է հաջողության հասնել Ֆրանսիայի բաց առաջնությունում: Չէ՞ որ «Ռոլան Գարոսի» մրցաշարը միակն է «Մեծ սաղավարտ» մրցաշարերում, որտեղ ինքը դեռ հաղթանակ չի տարել:

Կաֆելնիկովը տանուլ տվեց հոլանդացի Ռիխարդ Կրայչեկին 2-6, 6-3, 6-7 հաշվով: Նշենք նաեւ չիլիացի Մարսելո Ռիոսի վստահ հաղթանակը ավստրիացի Թոմաս Մուսթերի նկատմամբ 6-3, 6-1:

Քառորդ եզրափակիչ են դուրս եկել նաեւ Ալբերտո Բերասատեգին (Իսպանիա), Գուստավո Կուերտենը (Բրազիլիա), Բրեդ Սթիվենը (Նոր Զելանդիա):

Ռիխարդ Կրայչեկ

Բեռլինում ընթանում է կանանց խոշոր մրցաշար:

Բավականին հաջող է հանդես գալիս ռուսաստանցի Աննա Կուռնիկովան: Մրցումների 3-րդ շրջանում նա 6-4, 6-1 հաշվով համոզիչ հաղթանակ տարավ աշխարհի 5-րդ ռակետ Արանտա Սանչես-Վիկարիոյի (Իսպանիա) նկատմամբ: Այժմ նա հանդիպելու է աշխարհի ուժեղագույն թենիսիստուհի Մարտինա Հինգիսի հետ: Նշենք, որ այս 17-ամյա մարզուհիների նախորդ բոլոր 6 խաղերն ավարտվել են շվեյցարուհու հաղթանակով:

Երրորդ շրջանում անցկացված խաղերից առանձնացնենք ճապոնուհի Այի Սուգիյամայի հաղթանակը Հարավաֆրիկյան Հանրապետության ներկայացուցիչ Ամանդա Կյոթցերի եւ չեխուհի Յանա Նովոտնայի հաղթանակը իտալուհի Մարիա Սանչես-Լորենցոյի նկատմամբ:

ՇԱԽՄԱՏ

Վահանյանը դուրս մնաց պայքարից

Կալմիկիայի մայրաքաղաք Էլիստայում շարունակվում է Նախագահ Կիրսան Իլյումժինովի գավաթի խաղարկությունը:

Մրցումների երկրորդ փուլում երեւանցի Ռաֆայել Վահանյանը մրցախաղի հիմնական երկու պարտիաներում ոչ-ոքի խաղաց բուլղար գրոսմայստեր Վեսելին Թոփալովի հետ: Իսկ կարճեցված ժամանակակարգով (յուրաքանչյուր շախմատիստին 25 րոպե) երկու հանդիպումները շահեց 1,5-0,5 հաշվով եւ մտավ քառորդ եզրափակիչ:

Վահանյանից բացի, հաջորդ փուլ դուրս եկան Ռուսաստանի 6 ներկայացուցիչները՝ Վալերի Սալովը, Եվգենի Բարեեւը, Ալեքսանդր Խալիֆմանը, Ալեքսեյ Դրեեւը, Կոնստանտին Սակաեւը, Սերգեյ Տիվյակովը, ուկրաինացի Վասիլի Իվանչուկը, որոնք հաղթեցին համապատասխանաբար Գեորգաձեին (Վրաստան), Գուրեւիչին (Բելգիա), Ալեքսանդրովին (Բելառուս), Ռուբլեւսկուն (Ռուսաստան), Բոլոգանին (Մոլդովա), Գելֆանդին (Բելառուս):

Քառորդ եզրափակիչում Ռաֆայել Վահանյանը հանդիպեց Վասիլի Իվանչուկի հետ: Լվովցի շախմատիստը մրցումների բոլոր մասնակիցների մեջ ամենաբարձր գործակիցն ունի (2740) եւ գլխավոր ֆավորիտն է: Իվանչուկ-Վահանյան փոքրիկ մրցամարտը շատ լարված եւ հետաքրքիր պայքարում անցավ:

Պարտիաներից մեկում ոչ-ոքի գրանցվեց, մյուսում Իվանչուկը առավելության հասավ: Այսպիսով, հաղթելով 1,5-0,5 հաշվով, կիսաեզրափակիչ մտավ Վասիլի Իվանչուկը:

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ

Ալբերտ Դաղայանի հուշամրցաշարը

«Դինամո» մարզաընկերության դահլիճում երեկ մեկնարկեց Ալբերտ Դաղայանի հիշատակին նվիրված ազատ ոճի միջազգային պատանեկան մրցաշարը: Ալբերտ Դաղայանը մեր ուժեղագույն ըմբիշներից էր. նա ավելի քան 10 անգամ հաղթող է ճանաչվել հանրապետական եւ համամիութենական պատանեկան, երիտասարդական մրցումներում: Ասպիրանտուրայում ուսումն ավարտելուց եւ ակտիվ սպորտը թողնելուց հետո Դաղայանը զբաղվել է ձեռներեցությամբ, Մոսկվայում հիմնել է «Ռուս-հայկական համագործակցություն» միջռեգիոնալ ընկերությունը, որի գլխավոր տնօրենն է եղել: Ընկերության գործունեության մեջ կարեւոր տեղ է գրավել բարեգործությունը: Ալբերտ Դաղայանը Հայաստանի ըմբիշների համար շատ բան է արել աշխարհի առաջնություններ, օլիմպիական խաղեր նրանց մեկնելուն: Ալբերտը դեռ շատ ու շատ բաներ էր ուզում անել: Նա ապրեց ընդամենը 34 տարի...

Ճանաչված ըմբիշի եւ գործչի հուշամրցաշարերին մասնակցում են Երեւանի, Շիրակի, Արարատի, Արմավիրի, Կոտայքի, Գեղարքունիքի, Արագածոտնի, Լոռու մարզերի մարզական կազմակերպությունների ներկայացուցիչները, ինչպես նաեւ հարեւան Վրաստանի մեծ թվով պատանի ըմբիշներ: Մրցումներում ընդհանուր առմամբ հանդես են գալիս ավելի քան 100 մարզիկներ:

Հուշամրցաշարի բացման հանդիսավոր արարողության ժամանակ կազմկոմիտեի կողմից ելույթ ունեցավ «Հայաստան» մարզական միության նախագահ Ռազմիկ Ստեփանյանը, որը ներկայացրեց Դաղայան մարզիկի անցած ուղին: Իսկ Դաղայանի կատարած ազգանվեր գործերի մասին խոսեց «Ռուս-հայկական համագործակցություն» միության խորհրդի նախագահ Պարույր Ղարիբյանը: Մրցումների բացման արարողությանը ներկա էին Ալբերտ Դաղայանի հարազատները: Հյուրերի թվում էին ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի փոխնախարար Իշխան Զաքարյանը, ՀԱՕԿ-ի նախագահ Ալեքսան Ավետիսյանը, ֆիզկուլտուրայի ինստիտուտի ռեկտոր Ռոբերտ Գալստյանը, Սեբաստիա-Մալաթիայի համայնքապետ Վահան Զատիկյանը, անցյալում հանրահայտ ազատ ոճային ըմբիշներ Ստեփան Սարգսյանը, Արշակ Սանոյանը, Գնել Մեժլումյանը, ինչպես նաեւ ներկայիս ուժեղագույն ըմբիշներ, աշխարհի ու Եվրոպայի կրկնակի չեմպիոն Արա Գեւորգյանը եւ օլիմպիադայի փոխչեմպիոն Արմեն Մկրտչյանը:

ԾԱՆՐԱՄԱՐՏ

Աշխարհի առաջնությանը՝ 6 մասնակիցներով

Այսօր ծանրամարտի Հայաստանի երիտասարդական հավաքականը մեկնում է Բուլղարիա: Այս երկրի մայրաքաղաք Սոֆիայում մինչեւ մայիսի 24-ը կանցկացվի աշխարհի հերթական առաջնությունը: Այդ մրցումներում մեր հանրապետությունը կներկայացնեն 6 ծանրորդներ, որոնք բոլորն էլ սպորտի վարպետներն են: Նրանց թվում են 56 կգ քաշային Երվանդ Կիրակոսյանը (Երեւան), 62 կգ քաշային Արտուշ Մկրտչյանը (Գյումրի): 69 քաշային կարգում հանդես կգան գյումրեցի երկու եղբայրներ՝ Ռուդիկ եւ Ռադիկ Պետրոսյանները: Առաջնությանը կմասնակցեն նաեւ երեւանցի Արթուր Ֆահլաբաշյանը (85 կգ) եւ վանաձորցի Վահան Հակոբյանը (105 կգ): Հայաստանի երիտասարդական հավաքականի մարզիչներն են Ռոբերտ Հովհաննիսյանը եւ Աշոտ Մխիթարյանը:

ՀՈԿԵՅ

Առջեւում եզրափակիչն է

Շվեյցարիայի Ցյուրիխ քաղաքում անցկացվեցին աշխարհի առաջնության կիսաեզրափակչի պատասխան հանդիպումները: Հիշեցնենք, որ առաջին խաղերում միեւնույն 4-1 հաշիվն էր գրանցվել. Շվեդիան հաղթել էր Շվեյցարիային, Ֆինլանդիան՝ Չեխիային:

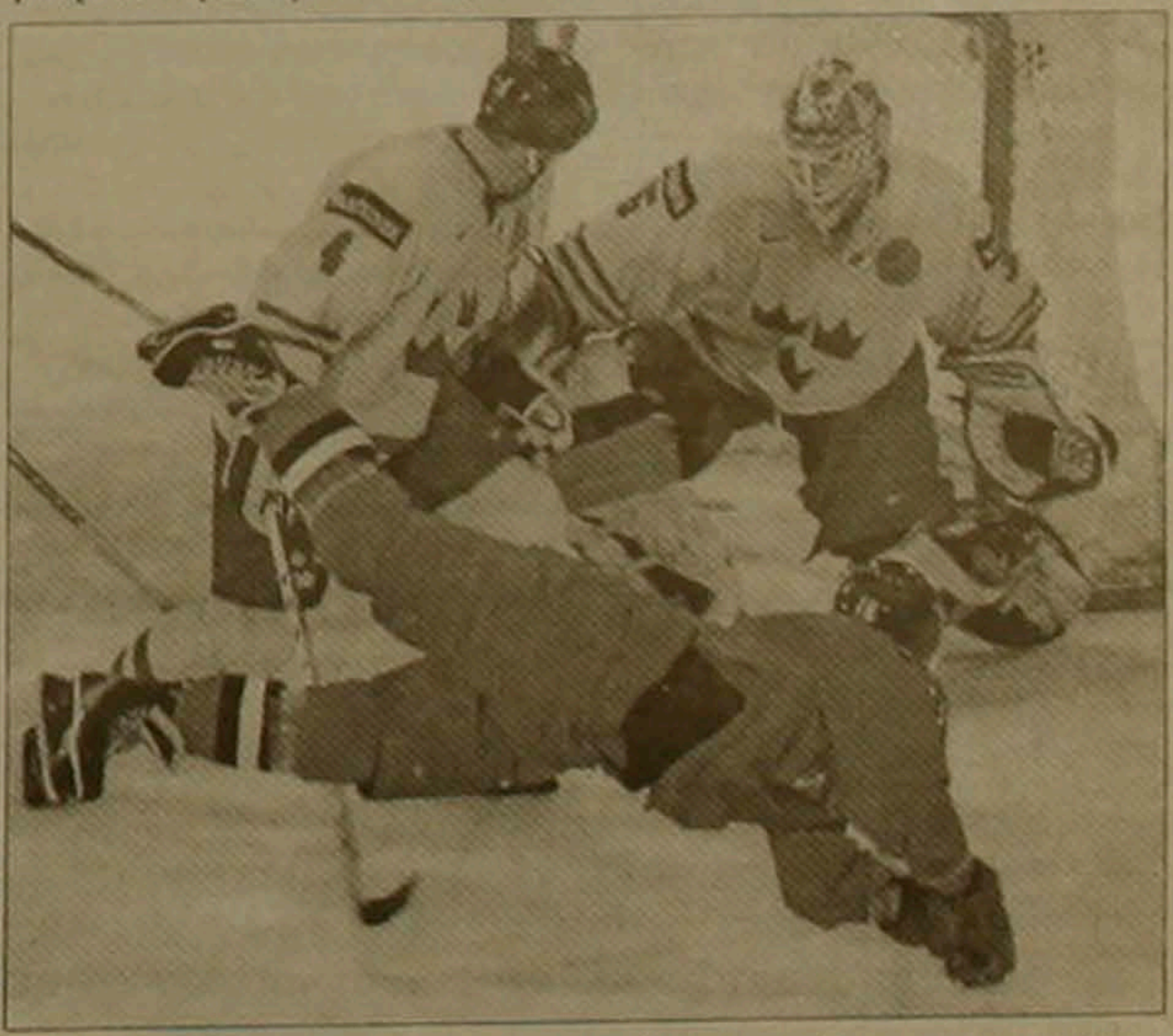

Շվեդիա-Շվեյցարիա երկրորդ խաղում եւս շվեդները ոչ մի հույս չթողեցին առաջնության կազմակերպիչներին: Արդեն առաջին խաղափուլում չորս անպատասխան տափօղակ հայտնվեց շվեյցարացիների դարպասում, եւ միայն երրորդ խաղափուլում, երբ հաշիվը 0-7 էր, նրանք կարողացան 2 անգամ գրավել մրցակցի դարպասը: Շվեդիայի հավաքականը հաղթեց 7-2 հաշվով եւ մտավ եզրափակիչ:

Այստեղ նրա մրցակիցը կլինի Ֆինլանդիայի հավաքականը: Ի տարբերություն նախորդի, Ֆինլանդիա-Չեխիա խաղը շատ լարված ընթացավ: Ֆինները կարողացան հանդիպումը ոչ-ոքի ավարտել (2-2):

Աշխարհի չեմպիոնի կոչման համար Շվեդիայի եւ Ֆինլանդիայի հավաքականները կմրցեն այսօր եւ վաղը: Իսկ բրոնզե մեդալների համար երեկ հանդիպեցին Չեխիայի եւ Շվեյցարիայի թիմերը: Այս խաղն ավարտվեց ուշ երեկոյան:

Ավարտվեց նաեւ 9-12-րդ տեղերի համար պայքարող հավաքականների մրցաշարը:

Այստեղ ԱՄՆ-ի հավաքականը անհաջող հանդես եկավ եւ աշնանը պետք է մասնակցի ընտրական մրցաշարին, որպեսզի պահպանի իր տեղը ուժեղագույնների խմբում:

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Տ	Մ
1. Լատվիա	3	2	1	0	9-3	5
2. Իտալիա	3	1	2	0	9-5	4
3. Գերմանիա	3	0	2	1	5-10	2
4. ԱՄՆ	3	0	1	2	3-8	1

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Օրվա հետքով

ԵՐԵՎԱՆ

Ուղեւորները դեռ երկար կմտապահեն «Յուպիտեր» ավիաընկերության առաջին «թռիչքը»

«Յուպիտերը» ընդամենը 2 ամիս առաջ է ավիաընկերության կարգավիճակ ստացել: Ի տարբերություն մնացած սեփական ավիաընկերությունների, արդեն իսկ գրանցված 2 «AH-24» օդանավ ունի (որոնց տարիքը թերեւս չհիշատակեմ): «Յուպիտեր» ա/ը տնօրենը նույն ինքն «Դվին Ավիա» ա/ը տնօրեն Ալիկ Աբրահամյանն է: Ինչ խոսք, արդեն իսկ երեւում է, որ փորձառու տնօրեն է, որովհետեւ «Դվին Ավիան» որպես սեփական ա/ը իրականացնում է Երեւան-Դուբայ-Երեւան՝ բեռնատար չվերթը, որը նախկինում նույն հաջողությամբ իրականացնում էր «Հայկական ավիաուղիներ» պետական ավիաընկերությունը: Իսկ ըստ կանոնակարգի, մասնավոր ավիաընկերությունը չի կարող իրականացնել պետական շուկայի չվերթերը: Բայց այս սահմանափակումը չգիտես ինչու նորաստեղծ «Յուպիտերը» շրջանցել է: Նրան հաջողվել է Երեւան-Հալեպ-Երեւան մարդատար չվերթի շահագործման վկայական ստանալ, որը իրականացվում է 3 պետական ավիաընկերությունների կողմից եւ եկամտաբեր չվերթերի թվին է դասվում:

Եվ այսպիսով «կայացած» «Յուպիտերը» «Էրեբունի» օդանավակայանից անցյալ շաբաթ օրը փորձում է իրականացնել իր առաջին չվերթը «AH-24» օդանավով, ինքնաթիռում ունենալով 38 ուղեւոր: Թռիչքուղի դուրս եկած ինքնաթիռի տակը լցվում է ծխով: Հաջողվում է բոլոր ուղեւորներին անվտանգ դուրս բերել օդանավից:

Այսքանից հետո էլ ի՞նչ էր մնում հերթափոխի բաժնի պետ Հարություն Վանցյանին, եթե ոչ ասել. «Հեռու մնացեք մեզանից»:

«Էրեբունի» օդանավակայանի մասնագետների կարծիքով, օդանավի շարժիչն էր անսարք, իսկ հեռախոսով Ա. Աբրահամյանը մեզ պարզաբանում է, որ մի փոքր տեխնիկական թերություն էր, որ օդանավը ներկայումս բարեկարգ վիճակում է: Եվ իրենց անհաջողության մեջ մեղադրում են «Էրեբունի» օդանավակայանին, ոչ ճիշտ սպասարկման համար: Մինչ երկու կողմերը զբաղվում են իրար մեղադրանքներ ներկայացնելով, արժե հիշեցնել, որ դրա փոխարեն ավելի լավ է ավիացիոն անվտանգության նորմերը պահպանել գուրգուրել ուղեւորների կյանքի անվտանգության վրա:

Իսկ այն հարցին, թե ինչո՞ւ է «Յուպիտեր» ա/ը իրականացնում Հալեպի չվերթը, պատասխանը հետեւյալն էր. «Ազատ շուկայում ազատ մրցակցությունը ընդունված ձեւ է: Եվ հետո՝ մենք էժան գներով ենք ուղեւոր տեղափոխում»:

Իսկ ժողովրդական առածն ասում է՝ թանկից էժան չկա:

ԱԼԻՆԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Անտիբիոտիկների լայն կիրառությունը վտանգավոր է

ԵՐԵՎԱՆ, 15 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Անտիբիոտիկների անվերահսկելի օգտագործման վտանգավորությանն էր նվիրված Համաճարակաբանության, վիրուսաբանության եւ բժշկական պարազիտաբանության ինստիտուտի տնօրեն, ակադեմիկոս Յուրի Ալեքսանյանի ելույթը մայիսի 14-ին ՀՀ ԳԱԱ բժշկա-կենսաբանական խորհրդի նիստում:

Յու. Ալեքսանյանը նշեց, որ անտիբիոտիկների չափազանց լայն եւ անվերահսկելի կիրառության պայմաններում դիտվում է անտիբիոտիկների նկատմամբ կայուն միկրոօրգանիզմների առաջացում: Այդ վարակներն առանձնակի վտանգ են ներկայացնում հիվանդանոցային պայմաններում, քանի որ դրանց հարուցած հիվանդությունները դժվար են բուժվում:

Ըստ պրն Ալեքսանյանի, այդ խնդիրը հրատապ է ամբողջ աշխարհում: Միայն ԱՄՆ-ում, նշեց նա, ամեն տարի տասնյակ հազարավոր մարդիկ են վախճանվում ներհիվանդանոցային վարակումների հետեւանքով:

Ներհիվանդանոցային վարակումների պրոֆիլակտիկայի համար գլխավորը, ըստ ակադեմիկոսի, վարակային վերահսկողության խնդիրն է: Դրա հետ կապված, նշեց Յուրի Ալեքսանյանը, անտիբիոտիկների օգտագործման նկատմամբ վերահսկողության հետ անհրաժեշտ է նաեւ ընդլայնել օրգանիզմի իմունային վերականգնմանը վերաբերող ուսումնասիրությունները:

Առաջադրված խնդրի հրատապության հետ կապված որոշում ընդունվեց պատրաստել համապատասխան փաստաթուղթ՝ ուղղված Հայաստանի առողջապահության նախարարությանը:

Հայ եւ ուկրաինացի ձեռներեցների ժողով Երեւանում

ԵՐԵՎԱՆ, 15 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մայիսի 22-ից 24-ը Երեւանում կկայանա հայ եւ ուկրաինացի ձեռներեցների գործարար համաժողով: Ուկրաինայի պատվիրակությունը կգլխավորի Ուկրաինայի արդյունաբերողների եւ գործարարների միության նախագահ, այդ երկրի նախկին փոխվարչապետ Անատոլի Կինախը: Գործարար համաժողովի կազմակերպման հիմնական նպատակն է կարգաբերել փոխշահավետ համագործակցության մեխանիզմները, որ ներառում են համատեղ ձեռնարկությունների, բանկերի եւ այլ կառույցների ստեղծում:

Ինչպես մայիսի 15-ին լրագրողների հետ հանդիպմանը հաղորդեց Հայաստանում Ուկրաինայի դեսպան Ալեքսանդր Բոժկոն, համաժողովի շրջանակում ենթադրվում է քննարկել «Ուկրաինա-Հայաստան» առեւտրի տան ստեղծման հարցը:

ARMENPRESS

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

- Դուք ցանկանո՞ւմ եք, որ Հայաստան այցելողներն աշրեն հենց ձե՛ր հյուրանոցում:
- Դուք ցանկանո՞ւմ եք, որ Հայաստան այցելողը, դեռ այցելությունից էլ առաջ, հաստատ որոշի, որ սովելու է հենց ձե՛ր ռեստորանում:
- Դուք ցանկանո՞ւմ եք, որ Հայաստան այցելողները գնումներ կատարեն հենց ձե՛ր խանութում:
- Արմենպրեսը կօգնի ձեզ՝ տեղավորել ձեր գովազդը Ինտերնետ ցանցի իր էջում:
- Արմենպրեսի էջն ամեն օր բացում եւ կարդում են հազարավոր արտասահմանցիներ:

Նրանցից յուրաքանչյուրը հենց ձե՛ր ապագա հաճախորդն է:

Զանգահարեք, եւ մեր գործակալները կայցելեն ձեզ՝ քննարկելու գովազդի պայմանները, որոնք, հավաստացնեք, ձեռնտու են ե՛ւ ձեզ, ե՛ւ մեզ:

Հասցեն՝ Երեւան, Իսահակյան 28, 4-րդ հարկ, 1 սենյակ

Հեռ. 52-67-32, 52-84-60: E-mail: offers@armenpress.am

UNITED METHODIST COMMITTEE ON RELIEF

UMCOR

Գյուղատնտեսական վարկի հնարավորություն

Միավորված Մեթոդիստների Օգնության Կոմիտեն (ԱՄՔՈՐ) տեղեկացնում է բոլոր հետաքրքրված անձանց, որ սույն թվականի մայիսի 5-ից սկսվում է 1998 թվականի գյուղատնտեսական վարկային ծրագիրը: Վարկերը կտրամադրվեն այն անհատ անձանց եւ ձեռնարկություններին, որոնք ներգրավված են գյուղատնտեսության մասնավոր հատվածի հետեւյալ բնագավառներում՝

- սառնարանային եւ պահեստային տնտեսություններ,
- կաթի վերամշակում,
- ալրաղացներ եւ ջերմոցային տնտեսություններ:

Նախընտրություն կտրվի այն դիմորդներին, որոնք արդեն ունեն գործող տնտեսություն:

Վարկը տրամադրելու պայմանները՝

Վարկի առավելագույն չափը	մինչեւ 30000 ԱՄՆ դոլար *(կախված բնագավառից)*
Տոկոսադրույքը	19% տարեկան
Վարկի առավելագույն ժամկետը	18 ամիս

Վարկային դիմումի ձեւը կարող եք ստանալ ԱՄՔՈՐ-ի գրասենյակից: Դիմումներն կընդունվեն մայիսի 5-ից մինչեւ հունիսի 5-ը: Լրացված վարկային դիմումի հետ մեկտեղ անհրաժեշտ է ներկայացնել պետական ռեգիստրում գրանցման վկայականը: Լրացուցիչ տեղեկություններ այլ անհրաժեշտ փաստաթղթեր ներկայացնելու մասին կստանաք ԱՄՔՈՐ-ի գրասենյակից:

Ի գիտություն 1997 թվականի վարկային ծրագրի վարկառուներին

Տեղեկացնում ենք, որ «Սառնարանային եւ պահեստային տնտեսություններ», «Կաթի վերամշակում», «Ալրաղացներ» եւ «Մրգի վերամշակում» ծրագրերի վարկառուները ցանկության դեպքում կարող են մասնակցել 1998 թվականի վարկային ծրագրին:

Հասցեն՝ Երեւան, Կարապետ Ուլնեցու 16, հեռ՝. 24-81-41, 28-28-77

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ամերիկյան ընկերությունը աշխատանքի է հրավիրում աշխատասեր եւ աչալուրջ մարդկանց (ցանկալի է բարձրագույն կրթությամբ):

Տեղերը սահմանափակ են:

Հարցազրույցը կկայանա ուրբաթ, ժ. 17[45] Վարդանանց նրբ. 8, «Հայկոմունննախագիծ» դահլիճ (Կինոյի տան մոտ):

Դիմել՝ Գեղամին

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան Դեկաբրիստների փ. 5/3 հարկում:

Զանգահարել ***24-25-88***

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

ճաշասենյակի հունգարական «Վերսա» կահույք, լավ վիճակում (առանց սեղանի եւ աթոռների):

Զանգահարել՝ 555122

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

5 սենյականոց բնակարան

Արցախի փողոց շ. 8[ա], բն. 44

Հեռ՝ 44-72-85, 44-71-45

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

4 սենյականոց բնակարան (Դավիթաշեն, II թաղամաս, 3-րդ շենք, բն. 4):

Զանգահարել 72-89-83

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

առանձնատուն, 80 քառ. մ ընդհանուր մակերեսով, երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:

Զանգահարել՝ 27 22 57 ժամը՝ 10-16, 58 33 26 ժամը՝ 18-23

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան, Ֆրունզեի փ. շենք 6, 34 բն., 5 հարկանի շենքի 5-րդ հարկում:

Հեռ.՝ ***44-97-40, 58-18-41***

(«Հայրենիք» կինոթատրոնի մոտ):

Ուզո՞ւմ եք նիհարել

անվնաս, առանց դիետայի եւ ֆիզկուլտուրայի:

Գրանցվեք հետեւյալ հեռախոսահամարով

52-93-53

ժամը 9-18-ը

Robin Generators **RGX3500**

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

բենզինով աշխատող միաֆազ էլեկտրագեներատորներ:

☎ 529353

հաճախակ.	մաքս. հզ.	նոմ. հզ.	աշխ. ժամ	տարող.
50 Հց	3.0 կվտ	2.5 կվտ	7.1 ժ	13 լ
60 Հց	3.5 կվտ	3.0 կվտ	6.1 ժ	

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

հեռախոսով (589167, 581351) - պարբերաբար հրատարակվող տեղեկագրերով - մագնիսական սկավառակներով - INTERNET ցանցով (http://www.arminco.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչութեան տպարան, Երեւան-23, Արշակունեաց 2. Գրանցման թիւ 65. Դասիչ 69149. Պատուէր 823. Տպաքանակը 3500. Ստորագրուած է տպագրութեան՝ 15. 05. 1998. Գինը՝ 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@